

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXIX (23)

No. (št.) 48

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

3. decembra 1970

Ob stoletnici I. jugoslovenskega kongresa v Ljubljani

Od 1. do 3. decembra leta 1870 — pred sto leti — je bil v Ljubljani Prvi jugoslovanski kongres, ki so se ga udeležili slovenski, hrvaški in tudi vojvodinski srbski predstavniki. Prav tako poudarjam takoj tudi to, da je istega leta tri meseca prej — 30. avgusta — slovenska večina v kranjskem deželnem zboru zahtevala v posebni adresi prvič oicelno ustvaritev Zedinjene Slovenije, „združenje vseh pokrajin, koder prebiva slovenski narod, v eno administrativno in kolikor mogoče državno pravno telo“. Tako je leto 1870 močno poudarilo obe komponenti, ki sta se leta 1848, ob „pomladi narodov“, pojavili v slovenskem narodnem življenju: poudarek po Zedinjeni Sloveniji, celo pod imenom Kraljevstvo Slovenija, in na drugi strani težnja po združitvi vseh južnih Slovanov v Avstrogrški. Politični zgodovinar dr. Lončar imenuje prvo formulacijo slovenski minimalni program, drugo — jugoslovansko, naš maksimalni program.

Leto 1870 je bilo tudi leto vsenemškega nacionalizma, ki mu je odgovarjal ruski panslavizem ter „slovenska vzajemnost“, ki je majhne naroda sililo v večje povezave, tako Slovence v strossmajersko jugoslovanstvo z Zagrebom v središču in celo v sanje o Rusiji, ki so dale geslo: „Rajši Rus kakor Prus“. Vsem je bilo jasno, da Velika Nemčija teži spraviti v svoj sklep vse kraje bivše Nemške zveze, h katerim so spadale vse slovenske dežele s Trstom, ki je odslej postajal cilj Nemčije. Zato so Slovenci svoje slovenstvo začeli braniti v zvezi s Hrvati in Srbi v Avstro-Ogrski državi in celo več: I. jugoslovanski kongres v Ljubljani bi hotel tudi „zadovoljiti v enakih potrebah svojim bratom onstran meje“, to je Bosni in Srbiji...

Dasi kongres ni imel tedaj velikega pomena, je postal vendarle v zgodovini Slovencev pomembni mejnik. Je eden idejnih temeljev, na katerih je vstala med prvo svetovno vojno nova država najprej z zamisljivo trializma, politične povezave med avstroogrskimi južnimi Slovani in se pomnožila potem v zvezo s Srbijo in Črno goro 1. dec. 1918 v eno državo SHS, pozneje Jugoslavijo. In prav pred petdesetimi leti (1920) je Vidovdanska ustava pomenila ustvaritev one „jugoslovenske“ ideje enega naroda in ene države, ki vlada iz enega središča za ves enoten jugoslovanski narod od Triglava do Djevdelije.

Po trenjih prvih let med avtonomijo in centralizacijo, je kraljeva diktatura 1929 še enkrat skušala vzdržati s silo ta ideal „vekovne enotnosti južnoslovenskih plemen“ kot en narod, ne samo v političnem državnotvornem smislu, temveč tudi etničnem in jezikovnem, brišoče narodno individualne in zgodovinske posebnosti med narodi.

Toda že kralj Aleksander sam je pred odhodom v Pariz 1. 1934 spoznal, da se „jugoslovenstvo“ ne da diktirati z akti, ampak se zavest države vezi more ustvariti s sporazumi med narodi samimi. Zato je sklenil, da po vrnitvi spremeni ustavo v federativnem smislu. Smrt ga je rešila nujnosti odkloniti svoj dosedanji red „integralnega jugoslovenstva“. Poznejši Mačkov-Cvetkovičev sporazum je ustvaril iz Jugoslavije dualizem ter je še precej manjkalo, da se da tudi Sloveniji federativni značaj, kot ga je predvidela Slovenska punktacija iz l. 1933, doslej najboljša formulacija slovenskega problema.

Jugoslovenstvo v smislu velesrbskega centralizma je z drugo svetovno vojno popolnoma propadlo. Ne pod pritiskom zunanjih sovražnikov, ampak po notranjem dozorevanju narodov samih. L. 1941 so vse demokratske stranke v Sloveniji pod zasedbo sklenile ureditev bratske države na temelju individualnih narodnosti. Tudi liberalna stranka, ki je bila dvajset let podpornica integralnega jugoslovenstva. Narodni odbor pa je dne 3. maja 1945 celo uradno razglasil ustanovitev „države Slovenije v federaciji z Jugoslavijo“.

Sto let po 1. jugoslovanskem kon-

ATENTAT NA PAPEŽA PAVLA VI.

POTOVANJE PO DALJNEM VZHODU

Papež Pavel VI. je minuli četrtek, 26. novembra, odpotoval iz Vatikana na Daljni Vzhod. Na svojem potovanju se je za kratek čas ustavil v Teheranu v Perziji, v Dacu v Pakistanu, nakar je z letalom pristal v filipinski prestolnici Manila.

Na letališču ga je pričakala filipinska vlada s predsednikom na čelu, vrsta cerkvenih dostojanstvenikov in množica filipinskega prebivalstva. Nekaj trenutkov po izstopu iz letala se je papežu Pavlu VI. približal nek „duhovnik“, ter je poskušal papeža z bodalom umoriti. Zločin sta preprečila filipinski predsednik in eden od navzočih kardinalov, nakar je zločinca policija zagrabila in odpeljala.

Izkazalo se je, da je bil atentator 35-letni Bolivijanec Benjamín Mendoza y Amor, po poklicu slikar, ki je bil leta 1960 v Moskvi. Preoblekel se je v duhovniško haljo, si nabavil bodalo in se odločil umoriti papeža, ker „sem socialist, ki naprotujem vsaki veri,“ je izjavil zločinc.

Pavel VI. je ohranil med incidentom popoln mir ter je pozneje izjavil, da je napadalec odpustil. Križ in bodalo, ki ju je napadalec imel pri sebi, je Pavel VI. pozneje blagoslovil.

Ob obisku filipinske univerze sv. Tomaža je Pavel VI. imel svoj prvi doktrinarni govor na sedanjem potovanju. Več tisoč univerzitetnih študentov je

papeža navdušeno pozdravilo, nakar jim je dejal: „Mladina filipinskega otočja kakor mladina vse Azije, je na pohodu. Toda, ali imate pred seboj jasne cilje in ali povezuje odgovornost s svobodo?“

Pavel VI. je obiskal tudi nekatere okraje, naseljene z revnim prebivalstvom ter se je ustavil v pločevinasti „hiši“ nekega Karla Navarre, očeta osmih otrok, katerih eden je hrom.

S Filipinov je Pavel VI. odletel na otočje Samoa, kjer je imel tudi sv. mašo na prostem. Na Samoa je pozval ves katoliški del sveta, naj pošlje čim več misijonarjev na delo v Gospodov vinar, na vse dele sveta, kjer še ne poznajo Jezusa Kristusa.

Pavel VI. je nato odletel na štiridnevni obisk v Avstralijo. Pristal je na sydnejskem letališču. Avstralskemu ljudstvu je naslovil poslanico, v kateri je med drugim poudaril: „Želim vsem mir vesti, svobodne vsega zla; želim slovo vseh družbenih plasti. Mladina naj se spremeni v glasnike odrešenja; bogati naj storijo vse, da bo človeška osebnost spoštovana, revni naj se borijo za svoj vsakdanji kruh v dostojanstvu človeka in naj svoje trpljenje darujejo, da bo Kristus rasel v pravičnosti in upanju.“

V četrtek je imel Pavel VI. v svojem potovalnem načrtu obiskati glavno mesto Indonezije Djakarto, v petek pa britansko kolonijo Hong-Kong na kitajski celini.

Slabost ameriške obveščevalne službe

Ponesrečena akcija v Severnem Vietnamu

Ker je ameriška vojska ugotovila, da je že več severnoameriških vojnih ujetnikov v Severnem Vietnamu pomrlo po ujetniških taboriščih, se je vrhovno poveljstvo v Pentagonu odločilo, da bo osvobodilo severnoameriške vojne ujetnike iz enega izmed ujetniških taborišč v bližini severnovietnamske prestolnice Hanoi.

Priprave za udarno akcijo so se začele v Pentagonu in v Južnem Vietnamu 20. avgusta, udar pa so izvedli pretekli teden. Čez 19. vzporednik je odletela večja skupina helikopterjev z izvežbanimi komandosi proti Hanoju, medtem ko so druge skupine ameriških letal izvedle več napadov na vojaške objekte po drugih delih Severnega Vietnamu. Amerikanci so izstrelili tudi več proti-radarskih raket Shrike. Te rakete reagirajo na žarke ter potem kar zdrsijo po zraku proti radarski postaji in jo uničijo.

Toda neizmerno je bilo presenečenje ameriških komandosov, ko so pridrli do ujetniškega taborišča in ugotovili, da je prazno. Zajeli so le nekaj severnovietnamskih stražarjev ter jih odpeljali s seboj. O ameriških vojnih ujetnikih ni bilo ne duha ne sluha.

grešu, petdeset let po Vidovdanskem integralni jugoslovanski ustavi ter ob 25 letnici razglasitve slovenske države, stojimo spet pred problemom iz l. 1848.

Na mejah čakajo sovražniki na našo zemljo, ki je še vedno na prepihu Evrope. Italijansko nepriznanje stalnosti naše zahodne meje, kot se je pokazala ob koprskem vprašanju, lastitev pravice ribarjenja ob zahodnem Jadranu, predvsem pa zadnji kongres italijanske iredente v Buenos Airesu, ki zahteva Istro in Dalmacijo, nam je še vedno opomin, da je država Slovenija ogrožena, dokler je ne bi vzela v zaščito kakšna močnejša država, pa naj bo to Jugoslavija ali Zveza narodov ali Združena Evropa. Toda Zveza narodov je še vedno zveza držav, ne narodov, in Združena Evropa se snuje na isti podlagi romanskega pojmovanja „narodov“, t. j. držav. Od vseh teh obrambe slovenske narodne države ne moremo pričakovati. Pričakovati jo moremo samo od Jugoslavije, v kateri pa naj bo Slovenija država v prostovoljni pogodbeni zvezi kot konfederacija, na temelju narodnih držav v enakopravnosti pravic in dolžnosti.

V ZDA in po vsem svetu so takoj komentirali, da je ameriška obveščevalna služba doživela enega najbolj poniževalnih udarcev s strani komunistov. Ameriški obrambni minister Laird se je izgovarjal na več načinov, toda ni mogel zanikati dejstva, da so bili severnovietnamski komunisti predhodno obveščeni o ameriški nameri in so pravočasno izpraznili taborišče. Kam so ameriške ujetnike preselili, ameriška obveščevalna služba še ni mogla ugotoviti.

Defetistični ameriški kongresniki, med njimi zlasti senator Fulbright, se je oddahnil, da komandosi niso našli ujetnikov, „ker koliko bi bilo lahko pri akciji mrtvih.“ Drugi kongresniki, ki komunističnega sovražnika pravilno presojujejo, pa so obžalovali, da se je akcija ponesrečila.

V Moskvi, Pekingu in Hanoju so seveda ameriško akcijo obsodili kot „nov dokaz ameriškega imperializma.“

Vsi ameriški vojaki bodo odšli iz Japonske do konca junija prihodnjega leta, poroča japonsko časopisje. Trenutno je na Japonskem 12.000 ameriških vojakov.

Ob stoletnici I. jugoslovenskega kongresa v Ljubljani se nam je zdelo potrebno poudariti ta razvoj jugoslovanstva v naši zgodovini: danes naše slovenstvo ni na liniji I. kongresa v Ljubljani pred sto leti, ki bi temeljilo na teoriji enega jugoslovenskega naroda; niti ne na liniji zedinjenja 1. dec. 1918, kakor tudi ne več na liniji dveh držav Ženevskega hotelskega sporazuma Košec-Pašić, ki je predhodnik dualizmu Cvetkovič-Maček. Slej ko prej se nam zdi, da je za naš čas posrečena formulacija, ki jo je stavila Krščanska demokracija za svoj program.

Tudi nismo več na točki leta 1848, kot jo pojmuje dr. Lončar, temveč — skoraj bi rekli: — ravno nasprotno: država Slovenija nam je maksimalna zahteva in Jugoslavija minimalna, toda ob skupaj urejeni po demokratičnih načelih v zadovoljstvo naroda in močne, z zahodnim svetom povezane konfederacije, je danes naša težnja v nasprotju proti diktaturi proletariata v današnji komunistični Jugoslaviji.

td

La URSS y la opinión mundial

La mayoría de los regímenes occidentales tienen gran respeto y se sienten fuertemente influenciados por la opinión pública, tanto nacional como mundial. No ocurre así en los países totalitarios del Este comunista, donde son lícitos todos los medios para acallar de raíz todas las opiniones adversas al gobierno o a su actuación; y donde la opinión mundial interesa, pero no tiene ninguna fuerza.

Esto ha podido ser comprobado en numerosas oportunidades. Concretamente, en el caso de la Unión Soviética, jamás ha prestado atención a los reclamos internos o externos que exigían mayores libertades para los escritores.

Sucede así que el recientemente laureado escritor Alexander Solzhenitsyn, no podrá abandonar la Unión Soviética. El premio Nobel de literatura, que fuera objeto de virulentos ataques por parte de la prensa oficial del régimen, es el único de los premiados, que el 10 de diciembre próximo no podrá estar presente en las ceremonias de la Academia de Estocolmo. Y al Unión Soviética se convertirá, como ya en incontables oportunidades, en el representante de esos países que, pese a la opinión mundial y los reclamos de sus pueblos, niega la más elemental libertad a sus ciudadanos.

ZSSR in svetovno mnenje

Večina zahodnih režimov ima veliko spoštovanje do javnega mnenja, tako narodnega kot svetovnega, in se čuti pod njegovim vplivom. To se pa ne dogaja na komunističnem vzhodu, kjer so dovoljene vse metode, da se režimu nasprotno mnenje že v krali zatire, in kjer je sicer zanimanje za svetovno mnenje, a to nima nobene moči.

To se je lahko že mnogokrat ugotovilo. Na primer Sovjetska zveza nikoli ni upoštevala ne notranjih ne zunanjih zahtev, da bi dala svojim pisateljem več svobode.

Tako sedaj prisostvujemo novemu primeru, ko Aleksander Solzhenicyn ne bo smel zapustiti sovjetskega ozemlja. Nobelov literarni nagajenec, ki ga je uradni režimski tisk ostro napadal, bo edini izmed nagajencev, ki desetega decembra ne bo prisoten na svečanostih podelitve nagrad švedske akademije v Stokholmu. In Sovjetska zveza bo zopet predstavnica tistih držav, ki kljub svetovnemu mnenju in zahtevam lastnih narodov, zanika svojim državljanom najosnovnejše svoboščine.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

VOJSKA PODALA POLITIČNI NAČRT

Koncem novembra je vrhovni poveljnik argentinske vojske, gen. Alejandro Lanusse v Córdoba izjavil, da je vojska že poslala svoj politični načrt predsedniku države gen. Robertu Levingstonu. To je storila z namenom, da bi predsednik države poznal mnenje te vojaške organizacije, ter bi v skladu z drugimi sličnimi mnenji lahko narod vodil na pot institucionalizacije. Načrtu vojske namreč naravno sledi načrt vojaškega letalstva in tudi vojne mornarice. Ker so imeli predstavniki vseh treh vojaških rodov pripravljane sestanke, načrti verjetno niso nasprotni, temveč obratno, precej enaki. Po predhodnem študiju političnih izvedencev državnega predsedništva bodo skušali uskladiti želje obojeh sil, z načrti, kot so jih izpovedali predstavniki raznih političnih struj, katere je doslej konzultiralo notranje ministrstvo.

Besedilo načrta, ki ga je vojska predložila predsedniku, ni znano. So pa prišle v javnost razne bistvene točke, s katerimi se sedaj ukvarjajo politični upazovalci. Ena glavnih točk je tista, ki govori o spremembi ustave, za kar naj bi se sklical ustavodajni kongres (Congreso Constituyente). Ta naj bi sklenil med drugim tudi skrajšati predsedniško dobo na štiri leta. Ta doba naj bi sovpadala s guvernersko dobo vladanja in s poslanskimi mandati. (Humoristi seveda pravijo, da ker doslej že vrsta

predsednikov ni trajala več kot štiri leta, da se s tem skušajo preprečiti revolucije, ki so navadno proti koncu četrtega leta vladanja).

Druga važna točka, ki jo po mnenju izvedencev predlagajo vojaki, je omejitve števila političnih strank na tri velesranke, ki naj odgovarjajo desničarskim in pa sredinskim strujam. Če in kako bi bilo to mogoče izvesti, je še skrivnost. Opazovalci menijo, da bo kaj težko prišlo do volivne sprave med radikali in peronisti, ena izmed možnih desničarskih povezav. Vendar tudi to ni nemogoče; o tem priča politični sporazum osmih strank, o katerem smo že pisali v našem listu. Po drugi strani so pa tudi levičarji prečklega 21. novembra organizirali v Rosariju zborovanje, kjer so skušali iskati skupnih točk, seveda po čilskem vzorcu.

VELIKA POŽARNA NESREČA

V soboto, 23. novembra v zadnjih popoldanskih urah, je bil v mestu Ramos Mejía, na področju Vel. Buenos Airesa ogromen požar. Na prostoru bencinske črpalke, se je vzgal velik bencinski tovornjak, čemur je sledila še eksplozija prikolice. V hudem ognju so vse naprave črpalke pogorele in bila tudi pokodovana bližnja poslopja. Črpalka je bila last slovenskega rojaka Jožeta Musarja, kateri je v požaru utrpel hude opekline, ter kmalu nato umrl. Umrlo je tudi šest uslužbencev, večje število pa je prejelo hude opekline, med njimi rojak Branko Vrčon.

I Z T E D N A V T E D E N

V Londonu so pretekli petek na dražbi prodali Velazquezov portret njegovega mulatskega služabnika Juana de Pareje za 5.544.000 ameriških dolarjev. Kupilo ga je newyorško judovsko podjetje Wildenstein & Co., ki se je že 80 let trudilo, da bi prišlo do tega portreta. Sedaj britanska vlada skuša zbrati še večje vsoto, da bi sliko kupila od Wildensteina, da bi jo obdržali v Angliji.

Jugoslovanski komunistični diktator Tito je minuli teden gostil v Beogradu zahodnonemškega zunanjega ministra liberalca Walterja Scheela. Ta je prišel v Beograd na razgovore „o izboljšanju odnosov“ med Zahodno Nemčijo in Jugoslavijo. Prihodnji četrtek, 10. t. m., pa bo Tito prišel na obisk v Rim, 12. pa bo sprejet pri papežu.

Harakiri je spet prišel v modo na Japonskem. Dva japonska mladeniča,

ki sta žalovala za izgubljenim vojaško veličino japonskega imperija, sta po neuspelem poskusu zanetenja državnega udara in vzpostavitve vojaške vlade v Tokiju, izvršila harakiri. Policija je pristaše obeh samomorilcev aretirala. Skupina je štela 50 privržencev. Moskva in Peking sta seveda takoj objavili, da „na Japonskem spet vstaja militarizem.“

Marksistični čilski predsednik Allende namerava ta teden podržaviti bakreno industrijo, banke in kreditne ustanove ter zavarovalnice. Brazilska vlada je sporočila Allendeju, da odslej naprej čilski turisti ne morejo več prihajati v Brazilijo le z osebno izkaznico, temveč bodo morali imeti potne liste in brazilske vizume. „Ne vemo, kateri čilenc je pravi turist, kateri pa teroristični turist,“ je zapisal brazilski dnevnik O Globo.

Zapostavljanje vernih državljanov v Jugoslaviji

Nerešena vprašanja med Cerkvijo in državo

Po podpisu tisk. protokola leta 1966 med Sv. Sedežem in komunistično Jugoslavijo so nekateri krogi doma in v zdomstvu hiteli ugotavljati, da se bodo odnosi med Cerkvijo in Titovim komunističnim režimom sedaj razvijali v smer še hujše podreditve Cerkve v Jugoslaviji titoizmu, medtem ko so drugi trdili, da so v Vatikanu dobro vedeli, s kom imajo opravka in kakšna bodočnost Cerkve v Titovi Jugoslaviji čaka.

Prvi so se vsekakor motili, medtem ko so drugi pravilno računali, da je šel Titov režim sklepno sploh kakšno pogodbo s Cerkvijo ne zato, ker je močan, temveč ker je začutil, da slabi. Dokler je kjerkoli komunistični režim močan, ne sklepa kompromisov, temveč samo diktira. Ko čuti slabosti, začne taktizirati, da bi prišel na zeleno vejo.

To je bilo ozadje „prošnje“ Titovega režima Vatikanu, da bi „uredil odnose“. Vatikan je prilliko zagrabil, v prepričanju, da bo lahko samo koristil Cerkvi v Jugoslaviji.

Cerkev se je v Titovi Jugoslaviji brez dvoma okrepila, o komunističnem režimu pa je to težko trditi.

Letošnja vzpostavitev rednih diplomatskih odnosov med Vatikanom in Titovo Jugoslavijo je bil nadaljnji korak v tej smeri. Spet je za to „zaprtil“ Titov režim, ne Vatikan. Spet je to Titov režim storil za svojo korist in spet je Vatikan to storil za korist Cerkve v Jugoslaviji.

Ob vzpostavitvi diplomatskih odnosov je bilo napisanih veliko razprav in ugibanj, v tisku v Sloveniji in na Hrvaškem ter v Srbiji, v tisku v inozemstvu in v zdomskem časopisu. Komentariji so bili različni, vsi pa so se stekali v enoglasno ugotovitev: v odnosih med Cerkvijo in Titovim režimom o-

staja še dolga vrsta nerešenih vprašanj ki dokazujejo, da o svobodi Cerkve v današnji Jugoslaviji še daleč ni mogoče govoriti.

Tega problema se je nedavno dotaknil v ljubljanski „Družini“ tudi mariborski pomožni škof Grmič, ki je med drugim izjavil tudi tole:

— Šole bi morale biti svetovnonazorsko pluralistično usmerjene. Ateistični svetovni nazor ali dialektični materializem ne more biti pogled na svet in življenje, ki bi mu v šolah edinemu privedal naslov „znanstveni svetovni nazor“ in ga vsiljevali vsem učencem, čeprav je med njimi veliko ali največkrat celo večina vernih otrok vernih staršev, ki pa morajo obiskovati te šole in tudi morajo ti verni starši prispevati za njihovo vzdrževanje.

— Potrebna bi bila večja prožnost in več pripravljenosti, kar zadeva državne oblasti, pri reševanju vprašanja bogoslužnih prostorov.

— Verni ljudje bi morali biti vsaj tako prisotni v radijskih in televizijskih oddajah, da bi mogli o vprašanih ki zadevajo v posebni meri vso družbo. (verska svoboda, нравni problemi, problemi miru itd.) povedati svoje mnenje, ki jim ga deloma narekuje tudi njihovo versko prepričanje. Omogočeno bi jim moralo biti, da bi izrazili svoje praznično razpoloženje ob velikih cerkvenih praznikih in godovih po radiu in televiziji z ustreznimi voščili, kakor bi pač želeli.

— Praznovanje božiča je še vedno boleča točka v odnosih med Cerkvijo in državo

— Končno bi bilo treba uresničiti dosledno enakopravnost vernih in nevernih pri izvrševanju vseh poklicev, tudi v prosveti.

„Vzorna mladina“

Mariborska Opera je 28. oktobra predstavljala Verdijevo opero *Trubadur* za dijake in dijakinje prve gimnazije v Mariboru. Ko se je za dirigentskim pulptom pojavil dirigent Vladimir Kobler, je bil tak nemir v auditoriju, da je trajalo več minut, preden so sploh mogli začeti predstavo.

Toda nemir in ropot po začetku predstave ni polegel, temveč je celo naraščal, tako da je morala pevka Ada Sardo pred svojo arijo v drugi sliki vljudno prositi, naj jo puste peti. Med tretjo sliko je režiser Franjo Potočnik tekal od lože do lože in do balkona in miril gledalce. Pred začetkom drugega dejanja je dirigent moral spet ča-

kati nekaj minut, da je mogel začeti s predstavo. Takoj nato je hrup spet narašel, da je dirigent Kobler sredi četrte slike predstavo prekinil.

Zaključek tega kulturnega škandala se bo končal na Prvi gimnaziji. Po pisanju „Dela“ se podobno nekulturno obnašanje redno dogaja ob predstavah za red „Beli“, to je, kadar pridejo v gledališče študentje s prve gimnazije. Zgodilo se je, da so prišli mladinci na predstavo vinjeni, s transistorskimi radiji, ki so jih odprli na vso moč, in da je celo policija je večasi delala red.

Vsekakor žalosten pojav, ki pa jasno kaže, kam vodi sedanja komunistična vzgoja.

Djilas o bodočnosti Jugoslavije

Nixonov obisk Jugoslavije je zopet za trenutek obrnil pozornost mednarodne politike na to deželo. Priliko je porabil znani bivši komunist Milovan Djilas, da je v N. Y. Timesu razložil svoje poglede na bodočnost Jugoslavije. Djilas ne pove v svojih izjavah ničesar bistvenega novega. Značilno je le to, da se upa pisati tako malo obzirno, da bi ga bil Titov režim za tako pisanje pred 10 leti znova poslal v Sremsko Mitrovico. Sedaj sedi v Beogradu in bi se režim le težko odločil za kazen, ki jo Djilas osebno pozna že od prej. Djilasova izjavljanja so torej, — če že nič drugega, — dokaz, kako hitro se menja politično stanje v Jugoslaviji. Tuji svet tera spremembam le s težavo sledi. Zato hočemo posneti Djilasove misli vsaj v glavnih potezah.

Že nekaj časa — tako piše Djilas, — lahko opazimo, kako razpada marksistično-leninistična filozofija v Jugoslaviji. Razpadanju titoistične ideologije ne sledi razvoj demokratičnih idej, kot je to bilo na češkoslovaškem leta 1968, ampak rdeče pobarvani birokratski nacionalizem. Ta pojav ni omejen le na Jugoslavijo. Najdemo ga tudi v Sovjetski zvezi v obliki velikoruskega šovinizma, ki se ne da zatajiti, akoravno je preplešan z marksizmom in leninizmom.

Tako je prišlo do tega, da sedanja Zveza komunistov Jugoslavije ni več marksistično-leninistična, ampak da je sploh več ni. Zveza je razpadla v šest „republik“ komunističnih organizacij, ki se niti v debatah ne morejo več najti na skupni liniji. Manjka pogojev in ideje, ki bi mogla zediniti komuniste v Jugoslaviji.

Da vlada v Jugoslaviji med komunisti ideološki kaos, so ugotovili tudi dru-

gi opazovalci, niso pa tako ostro formulirali svojih pogledov kot Djilas.

V Jugoslaviji ni zavladala le duhovna revščina, nič manjša ni gospodarska. Primanjkljaj v plačilni bilanci je postal kroničen pojav. Djilas ga ceni na pol milijona dolarjev letno. Ga je ocenil zelo skromno. Pričakuje namreč, da bo letos veliko večji, saj je še zmeraj uvoz za 50% večji od izvoza. Pri tem ceni Djilas, da znašajo jugoslovanski dolgovi na tujem že tri milijone dolarjev! Tito je sicer opozoril — mimogrede dodano — svoje somišljenike, da je treba dolge tudi plačevati, toda njegovo opozorilo je ostalo glas vpijočega v puščavi. Bolezen inflacije še zmeraj razsaja, pri tem pa vlada tudi stalna nelikvidnost precejšnjega dela podjetij. Glavna nevarnost za gospodarstvo je v tem, da ima partijska birokracija še zmeraj glavno in zadnjo besedo v gospodarskih odločitvah in da skuša reševati vsako težavo z obrablenimi načrti in programi.

Tako sta ideološka in gospodarska kriza z združenimi močmi spravili deželo v politično krizo.

Tito najbrže misli, da bo to krizo rešil z idejo o kolektivnem vodstvu javne uprave, ki naj ga zamenja, ko on odide z oblasti. Djilas ne da ničesar na to idejo. Kolektivno vodstvo bo po njegovem le poslabšalo in ne zboljšalo učinkovitost sedanje javne uprave, ker se bodo republiški mandarinji med seboj le tepli za oblast in svoje republike. Saj se že sedaj, ko Tito še gospodari, le izjemoma morejo sporazumeti za skupne ukrepe, ki se potem izvajajo ali pa tudi ne.

Tito se goljufa v svoji veri, da bo partija zopet pokazala tisto vlogo in poštvalnost, ki jo je med vojno. Ti-

Ponoven uspeh slovenske umetnice

Bara Remec razstavlja v Tilcari

Akademski slikarica Bara Remec, ki živi med nami v Argentini, je dosegla že lepe uspehe v tej deželi in priznanje tudi zunaj nje. Med rojaki je znana po svojih razstavah, pa tudi po svojih prispevkih pri vsakoletnem Zborniku Svobodne Slovenije. Tudi opremila je že prenekaterega teh Zbornikov.

Gospa Bara Remec pa se je v svoji tematiki vedno bolj približevala naravnemu okolju, v katerem je delovala. Obenem pa jo je zanimalo tudi življenje indijancev, njihov značaj in navade, kar je tudi prikazala v svojih barvitih slikah. Privlačeval jo je argentinski jug, predvsem Bariloče. Zadnja leta pa čuti posebno ljubezen do severnih predelov, zlasti do province Jujuy. V tej provinci, v kraju Tilcara (ki ga imenujejo arheološko glavno mesto), je sedaj pripravila novo razstavo svojih del.

Razstavljalna je na povabilo ravnateljice muzeja Terry v Tilcari, g. dr. Leonarda Pereyra, in sicer deset olj in deset akvarelov in tušev. Slovesna otvoritev je bila v soboto, 28. novembra ob 19.30. Muzej Terry spada pod državno podtajništvo za kulturo.

Naši umetniki čestitamo in ji želimo še mnogih lepših uspehov.

O osnovni šoli na Slovenskem

Slovenski šolski muzej, ki deluje v Ljubljani, je pripravil Zbornik „Osnovna šola na Slovenskem 1869—1969“ za stoletnico uvedbe obvezne osemletne izobrazbe na Slovenskem. Zbornik bo izšel v dveh delih. Prvi je pred izidom, obsegal bo 700 strani, uredili pa so ga dr. Vladimir Schmidt, dr. Vasilij Melik in France Ostanek, sodeluje 15 pedagoških strokovnjakov, ki so po zgodovinskih virih obdelali posamezna področja iz razvoja slovenske šole v zadnjih 100 letih. V prvem zvezku zbornika so tile prispevki: dr. V. Melik — Slovenci in šolska zakonodaja pred 100 leti; dr. J. Segadin — Kvantitativna analiza razvoja osnovnega šolstva v dobi 1871—1941; L. Ude — Zgodovina slovenskega pouka na koroških osnovnih šolah; D. Pahor — Pregled razvoja osnovnošolskega pouka na zahodnem robu slovenskega ozemlja; dr. F. Strmčnik — Razvoj izobraževanja osnovnošolskega učitelstva na Slovenskem v obdobju od leta 1869 do razpada Avstro-Ogrske.

Zbornik bo zelo zanimiv, ker v podrobnosti analizira nastanek in razvoj obveznega ljudskega šolstva na Slovenskem, ki nam je lahko v ponos.

sti časi so minuli. Notranji razpad sedanje komunistične organizacije se bo nadaljeval, to bo pa le povečalo nevarnost tujega vmešavanja v notranje jugoslovanske razmere. Tu Djilas vključuje svoje misli o Sovjetski zvezi. Omenja, da so sedaj stiki med Moskvo in Beogradom vsaj na videz zadovoljivi. V notranjosti Jugoslavije raste medtem strah, da bi Rdeča armada utegnila peš pretvezo, da varuje socializem, posredovati na način, kot je to storila v Češkoslovaški.

To seveda ne zmanjša važnosti, ki pripada Jugoslaviji v Evropi z ozirom na njeno zemljepisno in strateško lego. Zato Djilas ni proti Jugoslaviji, je zanj, prizna pa, da trenutno manjka vsake politične ideje, ki bi vezala narode v Jugoslaviji. Še zmeraj mu bdiijo pred očmi možnosti regeneracije komunizma, ki bi pa morala biti usmerjena v svobodo in demokracijo. Zunanja oblika za tako državno tvorbo bi bila jugoslovanska konfederacija, ki pa o njej — vsaj zdi se tako — še nima razčiščenih pojmov. Čeprav mu je pred očmi konfederacija z močno in učinkovito centralno vlado, ne pove, kdo in kako naj sestavi in sestavlja tako vlado. To je, kar smatramo za najbolj šibko točko v Djilasovih izjavah.

Djilas samo mimogrede namiguje, da bi zaskrbljenost za lastno osebno usodo utegnili nagnati komuniste, da zopet pokažejo slogo in poštvalnost, kot so jo poznali pred 20-30 leti. V tem upanju je nekaj stvarnosti, pa verjetno ne dosti. Poštvalni komunisti se starajo in odmirajo, mladi rdeči rod pa bolj misli na delitev dohodka kot na žrtve za komunistično idejo. Le kdo bi danes še šel v hosto? Ako bi Djilas skušal odgovoriti na to vprašanje, bi verjetno spremenil marsikatero plat svojega socialističnega optimizma.

A.D.

„Zaradi življenjskega materializma se nam bližnji več ne smili, čeprav umira od telesne ali duhovne bede. Denar, lagodnost, uživanje postajajo cilj življenja. Ni bolj nevarnega strupa, kot je življenjski materializem. Zato pozor pred njim, če hočemo sebi dobro.“

Dr. Alojzij Odar, Večnost in čas, str. 178

Svobodni Slovenci v zdomstvu obsojajo poskus umora papeža Pavla VI.

Ob poskusu umora papeža Pavla VI. v Manili dne 27. novembra t. l. se je vsesplošni obsodbi nameravanega zločina in izrazom vdanosti sv. očetu pridružila tudi Slovenska krščanska demokracija — SLS. Načelstvo Slovenske krščanske demokracije — SLS je poslalo sv. očetu poslanico z naslednjim besedilom:

Vaša Svetost!

Kakor je bil veliki apostol sv. Pavel, Vaš soimenjak, v svojem svetem zanosu neutrudljiv v širjenju evangeljske blagovesti in božjega kraljestva na zemlji, tako se tudi Vaša Svetost nenehno zavzema za duhovno in stvarno blaginjo narodov in držav, vedoč, da jim bosta edino zagotovljeni z življenjem po krščanskih resnicah.

Vaša potovanja so v bistvu različna od potovanj voditeljev velikih in malih narodov in držav. Nimate namena prepričevati o pravilnosti te ali one politične doktrine, ne gre Vam za sklepanje zvez in pogodb, ne iščete zavzetnikov. Vaša edina želja je dokazati svetu, da je Cerkav za vse človeštvo enako skrbna mati. Svojo roko iskreno stegate v pozdrav in tolažbo vsem ljudem, ne glede na njihovo vero, raso ali politiko. Kristusova poslanica ljubezni je Vaše edino orožje.

Cerkev ste odprli v svet in Vi sami hodite pred njo, njej na čelu, v prvi vrsti.

Toda temne sile se s satanskim sovraštvom zaletavajo v Petrovo skalo. Segajo celo po bodalu, da bi z njegovo ostrino zadale smrtni zabod v srce Vaši Svetosti, apostolu krščanskih resnic.

Demokratični Slovenci v zdomstvu, v imenu vsega slovenskega naroda, ki že tisoč let ostaja zvest krščanstvu in Petrovi skali pa tega sedaj v komunistični Jugoslaviji ne more neovirano izpovedovati, izrekajo najostrejšo obsodbo zločinske zarote proti osebi Vaše Svetosti in Vam zagotavljajo sinovsko vdanost, v obrambo in ohranitev krščanskih izročil in idealov miru in sloge med narodi in državami.

Tako je govoril škof Rožman

Misli iz njegovih govorov in pisem

Tisti, ki pravilno in z vsem srcem ljubi svoj narod, in ima poleg tega jasen pogled na ideje in dogodke, ga je tudi zmožen voditi v najtežjih urah. Taka oseba je bil naš pokojni škof dr. Gregorij Rožman. Besede, ki jih je on govoril pred desetletji, so bile luč v temi in zmoti dobe vojne in revolucije. Škof Rožman je z namj vred zapustil domovino. Tudi tedaj, in še potem v tu-

jini nas je vodil. Njegove tedanje besede imajo danes, ko je poteklo že enajst let njegove smrti, prav tako veljavo, kot v trenutku, ko so bile izrečene. S tem, da jih izpolnimo, izkažemo najlepšo čast njemu, pa tudi največ storimo za ohranitev naše izseljenske skupnosti in tudi za blagor vsega slovenskega naroda. Takole je govoril škof Rožman:

„Če smo med seboj edini, se bo naš glas daleč slišal, kljub naši malostevilstvi.“

„Bodite med seboj povezani v odkriti ljubezni, pripravljeni pomagati svojemu rojaku.“

„Vztrajajmo na svoji poti, po kateri smo hodili v letih groze in gorja in jo zdaj ves demokratiški svet priznava za pravilno.“

„Ne postanimo sužnji materialističnega duha. Nismo se uklonili nasilju brezboštva, ne bomo vzeli njegovega trdega jarma prostovoljno nase.“

„Jasnost glede ciljev in načel je v motnih časih nujno potrebno.“

„V tujini moramo gledati na to, da ohranimo čim dalje svoj jezik in pa tisto zavest, da bodo naši otroci vedeli od kod so.“

„Skrb staršev mora biti, da otroci slovenski jezik obvladajo.“

„Otroci, radj se učite slovenskih pesmi, branja in pisanja.“

„Slovenci, ne pozabite idealov, zaradi katerih ste se ustavljali doma rdeči nevarnosti. Ohranite jih! Če bi te izgubili, bi bila to popolna tragika naša in našega naroda.“

Pismo slovenskega škofa

DRAGIM SLOVENSKIM VERNIKOM V ZDOMSTVU

Na tretjo adventno nedeljo, ko se bo v nas doma in v vas na tujem že oglašalo božično razpoloženje, bomo letos in odslej vsako leto obhajali izseljensko nedeljo. To naj bi bil tisti dan v letu, ko naj bi vse, kar je daleč, postalo blizu. Ločijo nas skozi vse leto velike razdalje, loči nas človeška pozarba, ker nam tako rado tisto, kar nam je izginilo izpred oči, izgine tudi iz spomina. Izseljenska nedelja pa naj bi spet premostila te razdalje. Naj bi vsi začutili, da smo ene matere sinovi in hčere, da imamo vsi skupaj enega očeta v nebesih. Zato so med nami vezi, ki se ne dajo pretgati. Po teh vezeh ljubezni naj se med nami pretaka živo življenje, ki nam bo dajalo moč. Božični prazniki so od nekdanj tako tesno povezovalj slovensko družino. Od vseh strani smo hiteli domov. Nobene jaslice in nobeno drevesce na svetu ni imelo toliko čara in miline kakor tisto, ki je stalo v naši domači hiši, pa naj je bilo vse skupaj še tako skromno. Božične dobrote, ki nam jih je pripravila žuljava roka naših mater, so prekašale vse izdelke slaščičarn. Saj v noben kruh ni bilo primešane toliko ljubezni in dobrote in skrbj kakor v kruh, ki smo ga bili deležni v naših domovih. Bog je postal človek, mi pa smo postali božji otroci. Zasvetila je v našo temo velika Luč, zato pa naj bi mi skozi temni svet hodili „kakor otroci luči“. Ta naša luč, ki bi jo morali nositi v sebi, naj bi bila

močno privita tako doma kakor na tujem. Božič je za nas vse tako lepo izpraševanje vesti. Ali še nosim to božjo luč v sebi, ali morda samo še tli, če ni morda že celo ugasnila in se iz nje kadil samo še dim, ki daje neprijeten vonj. „Mi pa smo vonj Kristusov za Boga“, pravi nam sveti Pavel.

Dragi bratje in sestre, ki ste zdoma! Na izseljensko nedeljo in še posebej o božičnih dneh se bomo v duhu obiskovali, drug drugega podpirajmo in bogatimo. Viri našega pravega bogastva so pa samo v Bogu. Zato se srečujmo v Njem, z Njim in po Njem. Molimo drug za drugega, da ne opešamo. Ljubezen božja naj se v svetih dneh razlije v naša srca! Pozdravlja in blagoslavlja vas vse.

Ljubljana, novembra 1970

Stanislav Lenič, pom. škof ljub. predsednik izseljenske komisije

PORAVNAJTE ZAOSTALO NAROČNINO!

SLOVENIJA NITI DINARJA...

Podatki o razdelitvi sredstev, ki so jih dobile posamezne republike — brez obveznosti vračila — za gradnjo cest, je sprožil val negotovanja v republikah, ki so dobile samo enostevljen odstotek razdeljenih kreditov. Ljubljansko „Delo“ ni napisalo, katere so tiste republike, dodalo je le, da Slovenija v medrepubliški izmenjavi kritičnih pripomb na račun odstotkov ni sodelovala, ker pač ni dobila niti dinarja.

POT V SVOBODNO SLOVENIJO

V soboto, 14. novembra, je bilo zaključeno dvanajsto leto delovanja Slovenskega srednješolskega tečaja Marka Bajuka, ki deluje v Buenos Airesu v okviru osrednje organizacije Zedinjena Slovenija.

Poleg slovenščine, verouka, petja so učenci od drugega letnika narpe letos prejeli kot učno snov drobno knjižico Slovensci v preteklosti in sedanjosti, ki jo je pripravil prof. Alojzij Geržinič. Obsega poglavitve dogodke iz naše politične in kulturne zgodovine v treh obdobjih: začetki do Napoleona, od tega do prve svetovne vojne in od te dalje do časov našega odhoda iz domovine.

To slednjo snov se uče v četrtem razredu, potem pa pridejo — kdor hoče seveda — v peti letnik, katerega zaključno delo je vsakokratni Almanah. V petem letniku je poleg razgovorov s predavatelji, ki si jih učenci sami izberejo, in tudi snov, ki jih najbolj zanima, glavnina dela v tem Almanahu, uče se pa tudi pod vodstvom Miloša Stareta govorništvu, organizacijske pojme in pripravo na javno delo.

Tečaj brez dvoma živi v dejstvu, da je v njem rasla in se učila slovenska mladina, rojena v Italiji in Avstriji, v domovini in Argentini, da je že petindvajset let mimo, kar smo šli čez Ljubelj, in da je vsak dan sproti bolj krvavo potrebno ugotoviti: ali so iz naših vrst izšli otroci, študentje, ki bodo slovensko čutili, čeprav rojeni v svetu, znali slovensko, ko bodo šli na obisk domovine, in tudi po očetih in materah podedovane zahteve po svobodi slovenskega naroda umeli uveljaviti v življenju.

Kakor že prej smo se tudi letos v četrtem letniku posvetili razgovoru: kako si predstavljamo osvoboditev domovine, kaj bi ob tistem trenutku napravili, kakšna naj bi nova svobodna Slovenija bila. Jasno je, da je odgovore in mnenja pogosto treba izjaviti, mnoga vprašanja pojasniti, še več neznank prepustiti usodi in božji volji.

Po teh razgovorih so dijaki pisali domačo nalogo: Pot v svobodno Slovenijo. Skupaj smo potem pojasnili nejasne točke, združili spoznalne stične prijeme. Prosil sem jih, če mi dovolijo, da iz napisanih nalog pripravim članek, in tudi vprašal, kje naj bi bil objavljen. Odločili so se za Svobodno Slovenijo.

Poudariti pa moram še posebej: eno izmed deklet je junaško povedalo, da se s sedaj napisanim strinja, da pa s tem ni rečeno, da bi z leti svoje mnenje ne spremenila. Tudi drugi so se temu pridružili. Tako je pričujoči zapis misel slovenske mladine v svetu leta 1970.

„Pričeli smo debato,“ začne Marija Meletova, „ki je bila o temi Pot v Svobodno Slovenijo. Če bi se slučajno mi študentje dobili na določenem kraju s študenti, ki bi prišli iz Slovenije, bi jim gotovo povedali način našega dela in življenja. Z razgovorom bi gotovo prišli do tega, kako bi lahko osvobodili Slovenijo, če bi današnji predsednik odpovedal. Problem bi bil, kako bi lahko mi v Argentini pomagali njim. Bilo bi treba poiskati ljudi, ki bi to misel raznesli po vseh kontinentih. Vse to bi morali prevzeti mi mladi z vso mladostno silo. Zbrali bi ljudi različnih

idej iz vseh držav.“ Potem zaključil: „Mislim, da še veliko manjka, da bi bi lahko prišli do naše zemlje in osvoboditve Slovenije. Ta čas pa moramo dobro uporabiti. Čutiti se moramo res Slovence, boriti se za svoje ideale. Lepo bi bilo, če bi imeli svojo državo in bi ji rekli Slovenija.“

Kocmur Božidar že v uvodu odločno pove: „Osvoboditev Slovenije se bo dosegla, ko bodo vsi edini in ne bo priključiti Primorsko in Koroško. Slovence moramo imeti en sam cilj: osvoboditev Slovenije in socialno dvigniti, priključiti Primorsko in Koroško. Slovence v izseljenstvu bodo imeli veliko nalogo: bodo poslanci v svetu. Imeli pa bodo iste naloge kot Slovenci v domovini: plačevati bodo morali davke, voliti in delati propagando za Slovenijo, tako da jo bodo res po vsem svetu poznali.“

„Smo slovenska mladina, ki si želi, da bi bila Slovenija svobodna. Čeprav smo se rodili v Argentini,“ je zapisala Lucija Šušteršičeva, „in je to naša domovina, so nas starši naučili ljubiti Slovenijo, pa čeprav je še nismo nikoli videli (nekateri so jo že lahko obiskali). Zato si želim, da bi bila Slovenija svobodna. In ne bi bilo več komunizma in tudi ne sovraštva med brati. Če bi bila odstranjena današnja komunistična vlada, bi bile potem volitve in bi se tudi mi Slovenci v izseljenstvu udeležili lahko izvolitve novega vladarja. To pa edino, če bi se Jugoslavija razdelila na tri dele: Slovenijo, Hrvaško in Srbijo. Potem bi Slovenci v Argentini imeli poslance v slovenskem parlamentu. Zopet bi bila vera svobodna in ljudje bi brez strahu hodili k maši. Tudi mi, mladina, bi lahko imeli večje stike, lahko bi se obiskovali brez strahu pred komunizmom.“

Tomažević Lovro meni, da bi za „ustanovitev svobodne Slovenije bilo potrebno: 1) politični program; 2) ustanovitev političnih strank; 3) ustava; 4) da bi vsi Slovenci, doma in v izseljenstvu sodelovali pri vladi slovenske države.“

Virnikova Majda se sprašuje: „Katera je pot, ki nas pelje do tega? Pr-

vo: biti ali najmanj čutiti se Slovence, združiti se in imeti svojo voljo. Spoznati misel vseh, ki so mladi in izseljenci: koliko nas je, kaj smo, sporočiti v Slovenijo naš namen... to je na kratko povedano, kako bi morali mi nastopiti, kadar bi naša ura prišla. Braniti Slovenijo, tudi če ne prebivamo v njej.“

Julka Furlanova si novo Slovenijo zamišlja takole: „...morala bi biti demokratska, svobodna, članica Združene Evrope, članica Združenih narodov, Predvsem pa tolerantna država. Imela naj bi tudi tisto ozemlje, ki je nekdanje bilo slovensko... in novoizvoljena vlada naj bi napisala slovensko ustavo na podlagi papeških okrožnic.“

Janez Belič začena: „Vsi Slovenci v inozemstvu in v Sloveniji želijo imeti čim prej svobodo v Sloveniji. Če bi se dogodki tako zavrtili in bi v Sloveniji spet bile svobodne volitve, bi morali tudi ves slovenski narod v izseljenstvu voliti svoje poslance. Ti bi morali potem skupaj z drugimi skrbeti, kakšna bo ta država... in vsi Slovenci v inozemstvu bi morali plačevati davke zato, da bi podprli Slovenijo... potem začetki s svetovno trgovino, stopiti v zbor evropskih narodov.“

Ana Marija Klanjščakova je v nalogi postavila osvobodilni program in sicer „točke za narod in Slovenijo“, „točke za volitve“ in „točke za slovenske emigrante“. V njih je zajela vse misli, ki so jih povedali tako eni kot drugi, še posebej pa poudarili Marijana Zorkova, Helena Dolenčeva, Andreja Šušteršičeva, Mirjam Klemenčeva in Kristina Zorkova. Takole so jih postavili: Slovenija hoče biti svobodna država — mora biti samostojna — demokratska — članica Združene Evrope — uradni jezik slovenščina in uradna vera katoliška — spoštovanje svobode vesti, govora, tiska, vere — izvesti je treba volitve — prej pripraviti tla za ustanovitev političnih strank — pri volitvah morajo sodelovati vsi Slovenci v zdomstvu — slovenski parlament izglasuje novo ustavo — vse volitve morajo biti obvezne in tajne — emigranti se morajo obvezati za izpolnjevanje državnega davka — slovenska država pa dobavljati emigrantom, in sicer, kot je zapisala Klanjščakova: „uradno, ne samo šolske knjige, ampak tudi politične, zgodovinske, ekonomske, socialne, obenem pa dostavljati časopise, revije itd.“ Skratka domovina naj bi prevzela resnično skrb nad svojimi sinovi in potomci v drugih deželah.

Treba je namreč uresničiti, kar je zapisala Marjetka Starihova: „Mi zavedamo, da smo sinovi slovenskega naroda čeprav živimo v zdomstvu, in želja vsakega naroda po svobodi je

go svetovno vojno je pripravil spis o izobrazbenih problemih podeželja. Te knjige so dosegle pohvalo vodečih filozofskih ocenjevalcev. Sam je tudi potoval. — Še so veljale razne prepovedi, a že je postala Kmečka zveza najmočnejša organizacija, ki je zborovala na Brezjah.

Mi smo slovenski orači je opis tečaja, kjer se je razdelil prvenec revije „Orač“. — V Celju je prestopil Zupan v vlak, da ga je popeljal v Slovenjgradec ne veliki mladinski tabor kmečke mladine. Dočim je bilo v Slovenjgradu z mnogo edinic s prapori, je bila na Polšniku enako uniformirana le domača vaška mladina.

V tem sestoji kratak oris knjige. To naravnost ogromno gradivo je zbral g. Puš na skoro tristo straneh. Starejši bralec se bodo pri branju knjige vživeli v spomine na nekdanje prosvetno delo, mlajši si ga bodo šele po sijajnem vzorcu zamislili. Obojim, starejšim in mladini, bi knjiga pravi zaklad spominov na dom, saj je gotovo najboljša, kar je napisal emigrant o domovini.

G. Puš-Zupan je takorekoč glavna oseba romana Klasje iz viharja. Ne bi bilo treba tega preimenovanja storiti, saj gospod avtor nikjer sebe ne precekuje. Njegove javne funkcije pred zadnjo vojsko smo vendar skoraj vsi poznali.

Knjiga je pisana s posebno ljubeznijo, kot jo more imeti le človek, ki je v opisane dogodke nekdanj položil svoje srce in nade. Je pa tudi privlačna za branje in včasih kar napeta. Jezik je lep in tekoč, kot smo lahko opazili že v drugih Puševih delih. Zato pa knjigo vsem najtopleje priporočamo.

Marijan Marolt

sveta in pravična. Zato tudi mi želimo, da bi narod naših staršev postal svoboden, v svoji lastni državi sam svoj gospodar. Narodna država je končni cilj vsakega naroda, ker le v njej se lahko uresniči upi in vsa stremljenja, zato tudi mi stremimo po svobodi, neodvisni Sloveniji, ki naj bi bila končno mati vseh Slovencev. Mi smo sedaj raztreseni po vseh delih sveta, Tisočletna borba za našo svobodo še ni dosegla popolne zmage... Prav gotovo bi se morali združiti vsi Slovenci v zdomstvu, biti si v pomoč, pozabiti medsebojne spore in malenkosti, ki nas ločijo, in vse naše delo posvetiti delu za svobodo države. Mi mladina zahtevamo svoje mesto v javnem življenju. Mogoče bomo z našim naporom in idealizmom več storili kot generacije, ki so obremenjene s preteklostjo.“

Irenej Markez je svoj pogled podal takole: „Ako bi se razmere doma spremenile in bi bil mogoč povratek domov, bi tudi mi, otroci slovenskih staršev, lahko pomagali pri teh pripravah. Potrebno bi bilo poslati nekaj zastopnikov mladine, da bi navezala stike s tamkajšnjo mladino in se tako v najnujnejših pogledih na bodočnost spoznamela in postavila osnovne temelje za nadaljnje delo... razvoj dogodkov bi pokazal, ali je pametno povezanost z drugimi slovenskimi narodi na jugu. Svoboda in neodvisnost pa naj bi bili osnovi za vse bodoče delo in ti dve osnovni pravici slovenskega naroda naj bi bili priznani tudi od vsega sveta... gotovo bi vpliv izseljencev in njihovih potomcev prinesel doma novega duha razgledanosti in strpnosti, obogatil bi doma živeče rojake jezikovno, zemljepisno in zgodovinsko.“ Markez potem zaključil: „Prepričan sem, da bi vsi, ki bi se vrnilo domov, prinesli novi državi veliko dobrega in skušenj, katerih so si nabrali v letih zdomstva po vseh mogočih državah sveta. Če se uresniči sen, da bi se mogli vrniti, ne bi bilo nič čudnega, če bi se križem Slovenije človek srečeval z imeni ali celo spomeniki državam, v katerih smo preživeli z našimi starši zdomska leta, kot znak hvalečnosti za gostoljubnost.“

M. Terezije Hanželič zadnja pot

Saj skoro ne morem verjeti, da je potekel že mesec dni, ko je m. Terezija Hanželič odhitela k Bogu. Odšla je potihoma in nenadoma, potem ko je prebela pljučnico in se spet veselila lepih sončnih jesenskih dni, katere je uživala s svojega naslonjača.

Zjutraj 20. oktobra se je pripravila, da prejme sv. obhajilo. Naenkrat so ji ustnice odpovedale. Še je ljubeče pogledala sv. hostijo, se ozrla na križ in na sestre ter g. Kranjca, globoko dihnila in že je bila njena duša v večnosti.

Čeprav smo vsi vedeli, da se bo to prej ali slej zgodilo, smo bili vsi prizadeti. Pokojna mati je ležala na svoji postelji mirna, prekrita s šopki in vencic. Njene sestre so ji delale zadnjo družbo z molitvijo sv. rožnega venca. Slovenski duhovniki so v sestrski kapeji na via dei Colli 10 darovali zanj sv. maše. Protektor kongregacije šolskih sester kardinal Marella je osebno prišel blagoslovit truplo pokojne in na željo sester zmoli skupaj z njimi „Magnificat“ Nujno zadržan je tudi poveril g. Romana Rusa, ki deluje v njegovem tajništvu, da ga zastopa na pogrebnih svečanostih.

V četrtek, 22. oktobra, ob osmih zjutraj so jo prenesli v kapelico rimskega doma, kjer je rektor Slovenika dr. Jezernik opravil pogrebno sv. mašo ob so-maševanju frančiškana p. Vendelina in prelata Bavaža. V žalnem govoru je dr. Jezernik pokojno mater označil kot veliko Slovenko in vzorno redovno predstojnico. Odrekla se je udobnemu življenju doma na štajerskem in se posvetila Bogu, dosegla vodilno mesto v kongregaciji in vdano nosila križ v najtežjih časih. Sredi strašnih časov med zadnjo vojno in po njej je v svojem rimskem domu v ulici dei Colli nudila zatočišče slovenskim pregnancem, beguncem, nesrečnežem vseh vrst. Koliko jih je bilo! Vsa ta dobra dela so jo sedaj spremljala pred prestol Najvišjega.

Bila je še koncelebrirana sv. maša v latinščini v kapeli generalne hiše v ul. Farnesina; med sodarovalci je bil tudi provincial slovenskih frančiškanov p. Marijan Valenčak. Vse sestre, kandidatice in novinke so zanj darovale sv. obhajilo. Bila jih je dolga vrsta.

Po žalnem obredu je zbor šolskih sester zapel več žalostink v slovenskem jeziku. Najbolj je vse prevzela „Vigred se povrne“. Pogrebni spoved je krenil proti pokopališču Prima Porta. Tam je šest mladih šolskih sester krsto dvig-

Še ena naloga je ostala. Napisala jo je Marija Pregljeva: „Po moji pameti mislim, da se slovenska zemlja še dolgo ne bo mogla osvoboditi zaradi raznih razlogov. Mladina, ki živi v raznih deželah izven Slovenije, ne čuti v srcu dovolj tistega ognja, da bi se borila za osvoboditev Slovenije, ker je paš rojena izven Slovenije. A vemo, da smo sinovi slovenskih staršev in smo na to ponosni. Za odrešitev bi bilo treba tudi borbe. Za borbo je treba junakov. Toda ti so bili izdani in pomorjeni, drugi se pa še rodili niso. Ne mislim samo na borbo z orožjem, ampak na orožje pravice. Ta pa za majhnega ne velja, kajti zmaga je vedno na strani močnejšega. Nad šeststo sto let smo se že borili in zdržali proti močnemu sovražniku. Prosi pa je treba ljubega Boga, ker je On edini, ki lahko osvobodi Slovenijo; naše najmočnejše orožje pa je molitev.“

Dragi dijaki! Vaš razrednik Vam ob slovesu izreka zahvalo za vse lepe besede in hkrati Vaše starše prosil: vzdržite v upanju, ker vera Vaših otrok je neizmerna.

Tako zavestna pripadnost slovenstvu je brez dvoma ena najlepših posledic pred leti postavljenih načel ob prihodu v Argentino, v svet: vse naše delo bo slonelo na slovenstvu in krščanstvu. Posledica pa je tudi, da dijaki ne omejnajo možnost Jugoslavije kot bodoče države. Pri tem ima jasno tudi komunistična Jugoslavija zaradi svojega zadržanja ogromno zaslug.

S tem pa še ni rešeno najbolj pereče vprašanje, ki ga bo morala morda prav ta mladina, skupaj s svojimi predhodniki rešiti: „ker je pravica vedno na strani močnejšega,“ kot je zapisala Marija Pregljeva, se bomo morali vsi nujno povezati, da nihče od velikih ne bo dovolil ničesar razbijati, če bi bile s tem ogrožene njegove koristi. Zato, pa naj se še bolj čudno sliši, bo komunistična Jugoslavija treba najprej nadomestiti z demokratsko in šele potem naj se res svobodni narodi odločijo vsakdo za svojo pot v bodočnost.

Pavle Rant

Klasje iz viharja

NOVA KNJIGA LUDOVICA PUŠA

Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu. New York 1970. Str. 299.

Površen pogled na knjigo nam pove, da je naslovno stran risal mojster Franc Gorše. Poglavja so opremljena z od g. Puša izbranimi citati iz Ivana Cankarja; prva dva iz Bele krizanteme, tretjega iz Podob iz sanj. Oboje, Gorševa ilustracija in Cankarjevi citati so v bistvu ekspresionistični prispevki. Ekspresionist želi, da tekst ustvarjeno misel po svoje poudari: vaško naselje Franceta Goršeta in Cankarjevo zavoranost v spremembe na bolje; na zmago. Seveda ni tu misliti še zmage nad komunizmom. Iz blata bo prerogeni narod pobral pohojeno klasje. V blato so zavozili svoj voz nepozabljeni nasprotniki.

26-leten je gospod Zupan, nekoliko bolan, zapustil vojaščino in dobil službo prefekta, pa obenem čebelarja, pevskega vodje in profesorja slovenščine. Poleg poučevanja pa je g. Zupan ustanovil pevski zbor. Vedel je, kakšna ogromna moč je skrita v petju in fante razdelil v levitarje (črez-pevci), sreдинce (vižarji) in desničarje (basi). In zapeli so „Polje, kdo bo tebe ljubil“, „Borba“, pred nekaj dnevi ustanovljena, je pod vodstvom podpredsednika Antona Zajca pripravila, da bo predaval Matija Starec o svobodnjakih, recenzent bo pa Golirej. Vse je izpadlo sijajno.

Do tu smo že videli, da gospod Zupan po začetnih dogodkih ne kaže več izdelkov svojega delovanja, temveč nastopajo tji sami v šoli. Tako je senat trojice razsojal spor zaradi ročnega obračunavanja in dosegel, da sta se na-

sprotnika poravnala in postala neoporečna sošolca.

Po zloglasnem šestem januarju 1929. je ravnatelj moral iti. Namesto „Borbe“ je nastopila edinica jugoslovanskega Sokola in nazadnje je dobil profesor Zupan odpustno pismo od banske uprave.

„Bard dolenske metropole“ se imenuje 2. poglavje, ki začena nekoliko pozneje kot Gospod prefekt. To je bil Zupanov obisk pri mojstru Hladniku, ki sta se seznanila že pri inauguraciji novih orgel v dolenskem št. Vidu. Zdaj je Hladnik ponudil Zupanu oktet Novomeščanov, kar je slednji sprejel. A Hladnik je kmalu umrl. Hoteli so Zupana za pevovodjo Glasbene Matice, a Zupan si je najprej izprosil leto dni za premislek. Nujnost glasbenih opravil je sedaj narekovala še smrt v Novem mestu živečega in umrlega Antona Foersterja. Mešani zbor je Zupan hitro pomnožil s pevci „Gorjanec“, ki so se ravno snovali. Zelo izbran koncert je bila najlepša počastitev glasbenika. S profesorjem Potokarjem je Zupan vse pripravil za zidavo novega Prosvetnega doma, tudi najuglednejše sodobne glasbenike je Zupan pridobil za orled stavbišča in za začetek so uprizorili najprej Tugomerja, nato pa Pregljeve „Komposteljske romarje“. Jožeta Potokarja so prestavili najprej v Kočevje, a ker se je vozil na predstave Pasiona z vlakom, še v Mursko soboto. S Kmetijske šole je bil odpuščen prof. L. Zupan in po obeh dvoranah je zatulil kino.

Dasi odtrgan od kmečke mladine se je Ludve Zupan pečal s kmečkim stanov in s kmečko dušo in tik pred dru-

GORISKA IN PRIMORSKA

FESTIVAL CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Tretjo nedeljo v novembru je bila v Kulturnem domu v Trstu revija cerkvenih pevskih zborov. Tako število nastopajočih zborov in pevcev, kot izredna in hvaležna udeležba sta pričali, da je ljubezen za zborovstvo petje med našimi rojaki v zamejstvu še vedno živa, in da navdušenje zanj narašča iz leta v leto. Med občinstvom, ki je domala napolnilo ogromno dvorano Kulturnega doma, je bilo videti ljudi iz okoliških in oddaljenih vasi, pa tudi meščane, ljudi vseh slojev, starejše, pa tudi izredno število mladine.

Izredno številni so bili tudi nastopajoči. Dvanajst zborov je skupno sestavljalo nad tristo pevcev. Nastopili so Zbor iz Bazovice, katerega je vodil Z. Harej; pevski zbor iz Boršta (D. Petaros); sekstet tržaških skavtini (J. Ban); pevski zbor iz Opčin (S. Malič); pevski zbor iz Uke v Kanalski dolini (F. Sivec); pevski zbor iz Rojana (H. Mamolo); otroški zbor Slomšek (F. Zajec); pevski zbor iz Katinare (J. Lavrenčič); pevski zbor pri Novem sv. Antonu (J. Ban); pevski zbor „Rečan“ iz Lješe v Beneški Sloveniji (R. Marching); moški pevski zbor „Fantje iz pod Grmade“ (I. Kralj). Kot zadnji je nastopil mešani pevski zbor „L. Bratuž“ iz Gorice (S. Jeričič).

Vsi zbori so se, vsek po svojih močeh, dobro odrezali, za kar jih je občinstvo nagradilo z obilnimi aplavzi.

V „Svobodni Sloveniji“ od 12. novembra t. l. smo brali: V nedeljo, 15. novembra bo v Slovenski vasi žegnanje ob 11. obletnici blagoslovitve cerkve Marije Kraljice in blagoslovitev Misijonskega zavoda Baragovega misijonišča, s celodnevno versko in družabno prireditvijo.

„Na to prireditev moramo iti,“ je rekel prijatelj Pavle Osterc, ki živi v Palermu in ima tako velik avtomobil, da vanj lahko zbaše vso svojo številno družino in še svojo mater, ki je ohranila mladostno živahnost do pozne starosti in se rada vozi „po svetu“. Kljub skoraj polni zasedbi v avtomobilu pa se še kar zmerom najde kak prostorček za povabljenca. Tako smo v ranem futru odrinili na pot.

Kdor zdaj pričakuje kakšno strokovno poročilo izpod mojega peresa o slavlju v Slovenski vasi, poročilo, polno visoko letečih misli in filozofskega razglabljanja o poslanstvu slovenske ideološke ali — ali da ne bo zamere — politične emigracije, bo razočaran. Je to čisto nayadna reportaža, kakršne smo v „starih, dobrih časih“ pisali v „Slovenca“ s pokojnim Cirilom Kočevarjem, ki je tragično dokončal tek svojega življenja v Argentini, pa je bil za življenja eden izmed najspodobnejših časnikarjev v Sloveniji. Kratkotomalo: to je kramljanje.

Ko sem se pred mnogimi leti prvič vozil skozi Lanús, je bila na kraju, kjer zdaj stoji Slovenska vas, še ena sama puščava, mrka samota, ki so jo še bolj kazile razdrapane kolovozne ceste, polne blata in vode. Skratka: pozabljen svet. Vdruživši smo bili v Lanusu vprav tistokrat, ko je bil na Pristavi v Moronu Slovenski dan. Sedeli smo na Pristavi spet v družbi številne Osterceve družine. Med prijetnim pomenkom je Pavletova žena moji ženi rekla: „Ali naju ne bi hotela spremljati v Lanús, kamor moramo odpeljati našega Andreja nazaj v Baragovo misijonišče, kjer je gojence? Videla bosta, kakšen je Lanús zdaj.“

Pozno zvečer, ko je bila že tema, smo prispeli v Lanús. Ko se je avtomobil ustavil, sem zagledal ne daleč od nas človeka, ki ga nikoli v življenju nisem videl. Nevljudno sem iztegnil kazalec in prepričevalno rekel: „Tale je pa Slovenec.“ In je res bil. Pristopil je k avtomobilu in se skromno predstavil: „Jaz sem Glinšek.“ Tako sva se z ženo prvič seznanila z neutrđnim, podjetnim, požrtvovalnim predsednikom slovenske skupnosti v Lanusu. Na žalost si tedaj Slovenske vasi nismo mogli ogledati zaradi bližajoče se noči. V nejasnih obrisih smo videli samo mogočno stavbo cerkve Marije Kraljice.

Ko sem se na dan slavlja v Slovenski vasi v tretjič vozil tja, mi je v duši zvenela pesem: „Stoji v planini vas,“ pesem, polna domotožja. Pa se mi je

Mirko Kunčič:

EN DAN V SLOVENSKI VASI

trpko utrnilo v spomin: daleč so slovenske planine, daleč celo bariloške. In se mi je pesem neubranoma ponovila: „Stoji v nižini vas...“ Lanús ima res nizko lego. Pa smo bili prijetno preseñeni, ko smo videli, da se je v teku desetletij puščabni, samotni kraj spremenil v prijazno slovensko naselje. Pokojni monsignor Janez Hladnik, skrbni duhovni oče staronaseljencev in novonaseljencev, je premišljeno zaoral ledino tam, kjer je vedel, da bo slovenska njiva najdalj časa rodila. Vdihnil je Slovenski vasi svojo dušo, vtisnil svoj pečat. Nad njo še danes lebdi njegov blagoslov.

Ko smo izstopili pred cerkvijo, nas je gospod Glinšek takoj spoznal, čeprav smo se takrat samo za kratko minuto videli ponoči. Prizrcno nam je stisnil roko in nam izrazil svoje zadovoljstvo, da smo obiskali Slovensko vas. Ljudje so se začeli pomikati v cerkev; kmalu je bila napolnjena skoraj do zadnjega kotička. Nobenega dvoma ni bilo: vsi slovenski Lanuščani so še prav tako navezani na cerkveno občestvo, kot so navezani še danes pri nas doma.

Sveto mašo je daroval msgr. dr. A. Orehar ob asistenci č. g. Sodje in č. g. Petka. Pridiga msgra. dr. Oreharja je šla v globino in se dotaknila tudi hudih časov, ki jih doživlja Cerkev danes po svetu. To je bila pridiga za resno razmišljanje o usodnem razvoju sveta. K svetemu obhajilu je pristopila skoraj vsa cerkev. Človek je bil ganjen ob misli, kako so ti ljudje znali ohraniti verno podobo domovine in tradicijo naših dedov v sebi. Pa se mi je srce skrčilo ob misli, da bo tudi to nekoč minilo, da bo tudi po Slovenski vasi nekoč zavladala tuja miselnost, da bo nekoč vse, kar je bilo s takšno ljubeznijo in žrtvami ustvarjeno, pokopano, zakaj doslej je bila še vsaka emigracija obsojena na smrt. Toda eno je gotovo: najdalj se bo slovenstvo ohranilo v Slovenski vasi v Lanusu, ker jih družni skupni odnos do dela, do žrtve, do napredka, do šole, do kulturnega ustvarjanja, do cerkve, do najplemenitejših nagnjenj srca. Slovenska vas v Lanusu je košček domovine, postavljen v tuji svet. Bog daj, da stavba, ki jo je zidal pokojni gospod Janez, ne bi bila postavljena na pesek, da bi barčica, ki jo spretno vodijo lanuški krmarji, še dolgo kljubovala svetovnim viharjem, ki se zaganjanjo vanjo. Idealizem je tista sila, ki drži Slovensko vas pokonci.

Po svetj maši naju je s prijateljem Pavletom povabil gospod Glinšek s seboj, da si nekoliko ogledava pridobitve Slovenske vasi. Mimo prijaznih slovenskih hiš naju je najprej popeljal na

svoj dom, kjer nama je predstavil svojo ženo in otroke. Tako lepe slovenske domačije menda še nisem videl v tujini, kot je njegova. Zemljišče obsega okoli 800 kvadratnih metrov in ima kar dva vhoda: enega za vstop v hišo, drugi pa je namenjen za avtomobile. Da ima gospod Glinšek že svoj avtomobil, se razume samo po sebi. Potem naju je popeljal v slovenski prosvetni dom. Razkazal nama je prostorno dvorano, ki še ni popolnoma končana. Povedal nama je, da v dvorani izvršujejo končna dela slovenski zidarji in njihovi pomagači samo po zaključenem poklicnem delu ponoči. Takšna požrtvovalnost res nima primere. Stopili smo nato v „ostarijski šibelc“, kjer so nekateri gostje metal „hudičeve podobice“, drugi pa sedeli v živahnem pomenku. Poplji smo vsak čašico dišeče kave in se vrnili v Baragovo misijonišče.

Na širokem dvorišču Baragovega misijonišča je bila že pripravljena dolga vrsta miz, deloma pod streho velike dvorane, ki še ni popolnoma dokončana, pa bo kar reprezentativna. Bliza se kosilo.

Prihital nama je nasproti č. g. Sodja, profesor misijonskega zavoda, in naju povabil, da si ogledava stavbo zavoda, kjer si bistrijo um nadebudni slovenski gojenci. Stavba, za katero je napravil načrt naš priznani slovenski arhitekt Jure Vombergar, bi bila lahko v čast samemu neprekosljivemu mojstru arhitektu Plečniku. Vse je do zadnje pike praktično premišljeno, svetlo, zračno, udobno. Na visoki terasi je celo bazen za gojence zavoda. Snaga v vseh prostorih zavoda je vzorna. Č. g. Sodja nama je razkazal tudi kar obsežno študijsko knjižnico, obe čitalnici in prijazne sobe za prenočišče gojencev. Pozabil tudi ni pokazati list, ki ga štirikrat na leto izdajajo zavodski gojenci. Morda je med mladimi sotrđniki kak skrit talent, ki se bo pozneje razvil v priznanega slovenskega pesnika ali pisatelja. Morda. Dosedanje izkušnje nam zbuja jo le malo upanja.

Ko sem — bolj v mislih kot z besedami — izrazil svoje pomisleke in dvome v bodočnost naših kulturnih ustanov v emigraciji, je č. g. Sodja izjavil:

„Tudi jaz sem bolj pesimist. Kar dar pa vzgajam učence, se s silo otresem resimizma in skušam biti optimist. To je pri vzgoji nujno potrebno.“ In je pozneje še skromno navrgel: „V gospodarskih in tehničnih stvareh sem pa popoln ignoran.“

Seveda. V svoji skromnosti in ponižnosti pač nikoli ne bo priznal, da je duša zavoda. Gospodarsko in tehnično

gibalo Baragovega misijonišča je pač č. g. Lenček — takorekoč finančni minister. Tako drug drugega izpopolnjujeta. Tako duhovne kot materialne dobrine so potrebne za obstoj vsakega zavoda.

Posedli smo k mizam. Pohiteti smo morali, kajti vsi stoli so bili kmalu do kraja zasedeni. Brhke slovenske mladenke in postavni fantje so začeli nositi na mizo dobrote, ki delajo čast pridnim slovenskim kuharicam v misijonišču. Kosilo je bilo tako izdatno in okusno, da boljšega v nobeni gosposki restavraciji ne bi mogel dobiti. S kosilom se je začel prvi del družabne prireditve. Ko sem videl na mizah okoli sebe same steklenice z brezalkoholno pijačo: coca-cola, pepsi-cola, fanta in še drugo takšno potrjeno vodo, sem se sklonil k prijatelju Pavletu in mu z nasmehom „potožil“: „Poglej Pavle, celó svetniški škof Anton Martin Slomšek je nekoč zapel: ‘Sladko vince piti, to me veseli...’; ti pa samo vodo žlampajo. Pokojni Wasser-Kalan, voditelj treznostnega gibanja v Sloveniji, bi jih bil strašno vesel. Kam smo prišli: Slovenski Lanuščani so se očitno izneverili starim, dobrim slovenskim šegam in navadam.“

Tedaj jo je primahal, pozno kot navadno, — zamudništvo na prireditvah je njegova specialiteta — predsednik Slovenske kulturne akcije dr. Tine Debeljak, ves nasmehjan, židane volje, natrpan z originalnimi in duhovitimi domislicami; samo postran klobuk s fantovskimi krivci za korajžo mu je manjkal. Najprej je prisedel k „štabu“, kjer so bili častni gostje: č. g. dr. Žakelj, dr. Gnidovec, Petek, člani filozofskega odseka SKA dr. Brumen z gospo, arhitekt Jure Vombergar z gospo, urednik „Sija“ Ruda Jurčec in še nekateri, katerih zaradi kratkovidnosti nisem razločno videl. (Naj mi torej oprostite, če jih ne omenjam).

Pozneje sta se oba — dr. Brumen in dr. Tine Debeljak „presedla“ k našemu omizju. To ni bilo nobeno politično „presedlanje“, Bog varuj. Morda ju je nekoliko zamikala velika steklenica, ki se je šopirila pred menoj na mizi (edina na vseh mizah naokoli), ali pa sta hotela vedeti, kakšno mnenje ima tudi „narod“ o vseh teh rečeh.

Brž sem „potožil“ tudi dr. Tinetu Debeljaku:

„Poglej, Tine! Sveñiški škof dr. Anton Slomšek je zastoj pel žlahtni božji kanličici hvalo in čast. Vse do mere! je bilo menda njegovo geslo. Tu pa še mere ni. Sama ponarejena voda, ki je še Wesser-Kalan ne bi pil. On je čislal samo pristno slovensko studenčnico.“

Dr. Tine Debeljak je postavil pred-

se steklenico, na kateri je bil napis „coca-cola“, si natočil kozarec, izpil, me zvito pogledal, hudomušno pomežiknil in mi odkrito razodel vso skrivnost:

„Poslušaj, ti večni pesimist! Tale steklenica, ki jo imaš pred seboj, je menda edina enoliterska vinska steklenica, ki jo premore Baragovo misijonišče. Iznajdljivi in prebrisani kot so, točijo zdaj žlahtno vinsko kapljico iz pletenk v prazne steklenice coca-cole. Zato vidiš toliko coca-cole na mizi. So tiči, tile lazaristi! Vse ima dvojen pomen: Prvič, jim ni treba kupiti enoliterskih steklenic, drugič, je na ta način videti vsa stvar kaj pohlevna, dostojna, nedolžna — žlahtna vinska kapljica pa le teče po žejnih grlih... Menda je to Lenčkova diplomacija.“

Težak kamen mi je padel od srca. Torej le nisem edini, ki se še drži „navodil“ svetniškega škofa dr. Antona Martina Slomška. Tradicija zmerom in povsod — to je nekaj! Samo mera, mera — to je tisto, v čemer smo si zmerom v živem nasprotju z napotki svetniškega škofa dr. Antona Martina Slomška.

Popoldne so bile litanije. Spet se je cerkev napolnila skoraj do zadnjega kotička. Po litanijah je bila procesija in blagoslovitev Misijonskega zavoda Baragovega misijonišča. Sledil je kratak prizor in nastop pevskega zbora pod vodstvom č. g. Sodje. Pevovanja gotovo nima dosti izbire med dobrimi peveci v zavodu, zato nas je tembolj presenetilo ubrano petje fantov.

Po teh zaključnih slovesnostih se je je spet nadaljeval družbeni del prireditve. Mridva s prijateljem Pavletom sva takoj ugotovila, da je medtem, ko smo bili v cerkvi, izginila z „naše“ mize steklenica, v kateri je še bilo nekaj „božje kapljice“. Nisva zaradi tega protestirala in spravila to sporno zadevo pred mednarodno sodišče. Naročila sva kratkotomalo drugo steklenico — edino steklenico, ki jo menda premore Baragovo misijonišče. Radodarno se nam je spet pridružil dr. Tine Debeljak in hotel naročiti še nekaj dopolnila. Moja in Pavletova žena pa sta kategorično izjavili, da je mera škofa dr. Antona Martina Slomška kar pravšna in ne potrebuje nobenega dopolnila več. Vrh vseh pa steklenice od coca-cole še niso bile prazne.

Ko se je za trenutek polegel živahen pomenek med številnimi gosti, se je dr. Tine Debeljak razživel in svečano zadeklamiral:

„Potem pa vse tiho je pilo.“

Če ne bi bil dr. Tine Debeljak univerzitetni dohtar, kulturni zgodovinar itd., bi nam gotovo pisal kaj kratkočasne humoreske „a la Murnik, Milčinski“, in da prištejemo sem še umetnostnega zgodovinarja Marjana Marolta, ki živi tu med nami in ima tudi humoristično žilico. Naj dr. Tine De-

(Nadaljevanje na str. 5)

NAS ŽIVZAV NA IZLETU. V soboto, 21. novembra so se zbrali otroci naših osnovnih šol na skupnem izletu v „Otroško mesto“. Veseli obrazi dokazujejo, da je bilo na izletu res lepo.

Novice iz Slovenije

MARIBOR — Knjižna založba Obzorja bo v prihodnjem letu izdala 99 del. Od tega je 70 slovenskih, ostala pa so prevedli. V zbirki Iz slovenske zakladnice bo založba izdala Jenkove pesmi s študijo dr. Franceta Bernika ter Bevkovega Martina Čedermaca s študijo dr. Franceta Koblarja; v zbirki Iz antičnega sveta bosta izšli Plautova Mostellaria v prevodu dr. Kajetana Gantarja in Ciceronov filozofski spis „O dobrem in zlem“, ki ga je prevedel letos umrli dr. Franc Bradač. Poezijo za naslednje leto so prispevali Valentin Cundrič, France Forstnerič, Nada Fridau, Vladimir Gajšek, Andraž Medved, Aleksander Peršolja, Bojan Pisk in Miroslav Slana, proza pa Pavle Zidar, Nada Gabrovč, Drago Jančar, Jože Javoršek, Marjan Kolar, Lojze Kovačič, Janko Messner, Alojz Rebula, Dimitrij Rupel, Dominik Smole, Jože Snoj, Janez Švajncar in Ivo Zorman.

LJUBLJANA — Slovenski etnografski muzej bo obdelal pod vodstvom dr. Angela Baša splavarstvo v Gornji Savinjski dolini in na Gornjegrajskem. Škufali bodo ugotovili celoten način življenja v tej družbeni enoti v zornem kotu etnografov, raziskovali bodo vpliv splavarstva na razmerje splavarjev do danih kulturnih elementov. Z zbiranjem podatkov bodo pričeli po novem letu, do konca 1973 pa naj bi bila izdana razprava o splavarjih.

SLOVENJ GRADEC — V prostorih Umetnostnega paviljona so odprli 28. oktobra razstavo „Lesorez na Slovenskem od 1540 do 1970“, ki je vzbudilo veliko zanimanja med občinstvom.

LJUBLJANA — Po podatkih republiškega sekretariata za vzgojo je bilo lani v Sloveniji na osnovnih šolah 2090 učiteljev, ki nimajo izobrazbe, ki jo zahteva zakon, razen tega pa je v enakem položaju še 543 učiteljev na posebnih osnovnih šolah, 345 v poklicnih šolah in 154 na drugih štiriletnih šolah. Če vsi ti učitelji ne bodo do konca 1972 pridobili manjkajoče izobrazbe, bodo izgubili službo. Vendar se večina učiteljev ne bavi resno z dopolnilnim študijem, nekateri pa sploh ne. Zato bo nastal velik problem, če bodo zares izvajali zakonsko določbo, ker ni dovolj

EN DAN V SLOVENSKI VASI

(Nad. s 4. str.)

beljak sam presodi, če je zgrešil svoj poklic. Jaz ne verjamem.

Razpoloženje med gosti je bilo tako nepriljubeno, veselo, domače, da se je človeku tajalo srce — morda nekoliko tudi od tistih steklenic od coca-cole, v katerih se je bleščala „pristna“ argentinska vinska kapljica.

V tem razpoloženju se mi je približala kar vsa družina g. Jana. Gospa Janova mi je rekla:

„Naši otroci bi vas radi poznali.“
„Pa kaj bodo videli posebnega,“ sem se otrešel. „Saj slovenski otroci v emigraciji ne bero ničesar več.“

„Naši otroci so prebrali vse vaše stvari,“ mi je zagotavljala gospa Janova, ki pridno uči otroke v slovenskem tečaju.

Vsa čast takšnim učiteljicam in materam, ki še niso obupale in nadaljujejo svoje sveto poslanstvo, čeprav tudi tujina od slovenskih otrok zahteva svoj delež.

Tako so se mi približali tudi otroci našega priznanega igralca g. Rezlja. Skoraj dobesedno isto mi je ponovil kot gospa Janova.

„Ne morem verjeti,“ sem rekel. „Slovenski otroci so se nam že skoraj popolnoma odtujili. Če napišem še kaj, napišem zato, da bero vsaj odrasli.“

„Ne, naši otroci bero vse,“ mi je zagotavljala gospa Rezelj.

Koliko takšnih otrok je še med nami? Skoraj na prste bi jih lahko preštel. Nagnjenje do argentinske govornice jim je mnogo bolj pri srcu kot slovenska beseda. „Na smrt obsojeni,“ je napisal slovenski pisatelj. Takšna bo tudi naša usoda.

Slovenska vas v Lanusu pa bo še dolgo živela in pričala, kako trdoživ je naš rod tudi v tujini, če ga družijo skupni idealizem in tradicija, ki ji ostane zvest do smrti.

Z nepozabnimi vtisi smo se vračali domov. Prijatelj Pavel je povabil v svoj avto tudi dr. Brumna in gospo; da jii popelje na njun dom. Meni je splošno venomer zvenelo v ušesih:

Prelepa je lanuška fara,
še lepši je lanuški zvon...

rednih študentov na ustreznih šolah, ki bi mogli v doglednem času pokriti nastale potrebe.

KRŠKO — Predstavniki Hrvatske in Slovenije so 27. oktobra v Krškem podpisali sporazum o gradnji prve jedrske elektrarne, katere investicije bodo znašale predvidoma 1,6 milijardo dinarjev.

LJUBLJANA — V notici z dne 20. oktobra vprašuje „Delo“ ali ne bosta nove Slovenske slovnice spisala dva Angleža in en Francoz, ki delata v Inštitutu Slovenske akademije znanosti in umetnosti. V komisiji za slovnico, ki je pri Inštitutu, je namreč delovno mesto prazno zaradi pomanjkanja sredstev...

RADOHOVA VAS — Kmetje iz tega predela so znani kot pridelovalci krompirja. Goje predvsem zlahnejše sorte in pridelajo včasih tudi do 30 ton krompirja na hektar, kar je precej nad splošnim slovenskim in jugoslovanskim povprečjem. Letos pa so pridelovalci bolj slabe volje, ker niso prodali niti polovice pridelka, čeprav je sezona odkupa že skoraj mimo. Kupci ponujajo za kg. samo 55 par, kar ne krije niti stroškov pridelave, ki znaša 65 par. Če se ne bodo odkupne cene zvečale, bo predel prišel na beraško palico.

UMRLI SO OD 1. DO 5. NOVEMBRA

LJUBLJANA. — Franc Gartner, Justina Rozman r. Morn, Jakob Poje up., Marija Gregorc r. Kozamernik, Franc Suštar vlakovodja v p., Primarij dr. Robert Blumauer kirurg, Albin Zorž up., Marija Lämpel r. Grafenauer, Katarina Derenda vd. Košmerl r. Mulej, Marija Kovačič r. Marchhart, Ivana Dovšek (76), Marija Kuk r. Golob, Franja Smekar r. Markoli, Inz. Leon Knafelc (81), Albert Gospodarič, Frančiška Benčin (72), Franc Lovrenčak, prof. phil., Igo Trehtar, Gustav Strniša pisatelj (83), Josip Blaž up., Lovro Rozman tehničar, Janko Jarec v. r. insp. v p., kozoški borec.

MARIBOR. — Marija Drobir (71) up., Gabriel Lakra (78), Franjo Zavržnik (85), Julijana Ratajec (81), Janez Živko (74) up., Marija Kokovnik (82), Marija Daniš (68), Jože Štelcer (60).

RAZNI KRAJI. — Franc Jerančič, Polje; Joža Mavc tehnolog, Kranj; Pavla Čemažar r. Pokovec, Polje; Andrej Praprotnik miz. m., Tržič; Alojzij Rukovec, skofljica; Marija Kokalj r. Velkavrn, Kresnice; Franc Habič, Sostro (65); Miroslav Rozman mag. farm. (77), Sežana; Jože Mavc tehnolog, Dovje; Ana Trtnik (84), Zadvor; Neža Mohorič, Zeleniški; Ivan Cerovšek, Vel. Trn pri Krškem; Franc Revk tesar, Šentrupert; Anton Mravlje (89), Podpeč pri Preserju; Ivan Figar (89), Kranj; Josipina Pavlin r. Vintar, Trusevec, Rafael Kašca (76), Dolsko; Jože Pustovrh elekromonter, Kranj; Milan Vidmar, Litijska; Primarij dr. Jože Flajs, Celje; Evgenija Pavlin (75), Mozirje; Maks Žen, Jesenice; Apolonija Šparovec, Rudnik; Jože Lukežič sedl. m., Beričevo; Anka Debeljak r. Mrzel učiteljica v p., Ribnica; Roza Premrl (70), Malo Ubelsko; Albin Gerželj, Prevalje; Marija Klepec (81), Beltinci; Karol Pribošič up. Dravje, Marija Rupert r. Balant, Ig.

Jurij Kozjak v Adroqueju

Adroquejske prireditve so bile vsako leto nekaj posebnega, najsi bodo akademije ali kaj drugega. Letos so za osrednjo točko izbrali zgodovinsko igro Jurij Kozjak (mimogrede: prav se naglašuje Kózjak), ki jo je napisal dr. Niko Kuret leta 1936, za proslavo 600-letnice stiškega samostana. Igra je bila napisana po Jurčičevi povesti in pripravljena za igranje na prostem.

Režiser Marijan Wilenpart je ta misel tudi prevzel in je pripravil sceno na prostem pred glavnim poslopjem. Dvignjeni oder je tekkel ob vsej steni in so le nekateri predmeti nakazovali posamezne prostore. Vse dejanje se je dogajalo nepretrgoma, kitara pa je povezovala razna obdobja. Pri težaškem delu so pomagali vsi zavodariji, za odrom pa še Franci Willenpart in Pavel Oster.

Igralci so bili vsi sedanja ali bivši zavodski gojenci, večinoma prvokrat na odskih deskah, kar se pa ni poznalo. Vsi, res vsi so dobro rešili svojo vlogo, nekateri celo odlično, kar se je videlo tudi v pažnji, s katero je občinstvo, starejše in mlajše, zasledovalo dogajanja na odru.

Glavno vlogo je oblikoval Leopold Malalan kot viteza Marko Kozjak. Njegova sloka postava, gladko tekoča in odločna beseda, pa tudi kretnje in zavzetost v vlogo so razodevali nadarjenega igralca, ki smo ga sedaj prvič

Slavje v škofovem zavodu

Kot je že vrsto let navada, je tudi letos škofov zavod v Adroqueju priredil na zadnjo nedeljo v novembru kulturno družabno prireditev, na katero je povabil rojake iz vseh krajev Vel. Buenos Airesa. Ni nam treba tu še posebej poudariti važnosti, ki jo ta slovenska ustanova ima za naš narodni razvoj v tujini, za ohranitev in tudi napredek skupnosti. Zavest te važnosti je napolnila rojake, da so se v velikem številu zbrali v adroquejskih prostorih in s svojo navzočnostjo izrekli priznanje za delo, ki ga zavod in njegovo vodstvo opravljajo.

Začetek programa je bil napovedan ob 11.30. Že od jutra vreme ni kaj lepo kazalo, a sporadičen dež, ki je tudi še potem nekoliko nagajal, ni skrbel številnih gostov. Nekoliko pred dvanajsto se je pričela sv. maša, ki jo je za žive in mrtve dobrotnike zavoda daroval delegat slovenskih dušnih pastirjev msr. Anton Orehar. V cerkvenem nagovoru je poudarjal zlasti pomen zavoda, da mlade fante vzgoji v prave kristjane in dobre Slovence. Zavedati se morajo smisla svojega krščanstva in svoje narodnosti. Najbolj jim v tem pomagamo z dobrim zgledom, kajti oni po pravici kritično gledajo na naše delo in življenje doma in v skupnosti.

Po maši je sledilo kosilo. Na lepem vrtu so okoli miz posedli rojaki, katerim so stregla naša dekleta jedajo, zavodariji pa pijačo.

Popoldanski program se je začel ob štirih. Najprej je pozdravne besede izrekel in napovedal program bivši gojencec inž. Jože Žakelj.

Za njim je stopil pred zbrano občinstvo slavnostni govornik, bivši gojencec prof. Tine Vivod. V uvodu se je zahvalil za vse, kar so vsi bivši zavodariji v tem svojem domu preželi. Pod isto streho so s sošolci, profesorji in bogoslovci delali, se učili, doživljali globoko duhovno življenje.

„Blagor mu,“ je nadaljeval prof. Vivod, „ki je čim več svojih mladih dni preživel tu! Doživel je svojo drugo birmo, na neki način je odslužil v Argentini slovenski vojaški rok in niso manjkale telesne in duhovne „orožne“ vaje!

Potok hiti v veliko rako: robati kamni se na dolgi poti obrusijo. Tako smo se v skromnih razmerah brusili za vstop v življenje!

Vsem spoštovanim predstojnikom naj bo Bog plačnik! Bivši zavodariji bomo po svojih močeh pomagali, da bo zavod še naprej vrtil svojo nalogo.

Nato je prof. Vivod govoril zavodarijem. Omenjal jim je, kako je Jurčič vneto študiral slovensko zgodovino. Nato je napisal Jurija Kozjaka.

„Pred 500 leti so se Slovenci borili za celjsko dediščino,“ je nadaljeval, „in med drugim tudi branili pred Turki. — Tudi sedaj se bje boj za celjske zvezde, za neomadeževano slovensko zastavo, za bogato kulturno dediščino in v prenesenem pomenu branimo Stično pred Turki: borimo se za krščanski obraz sveta.“

Zavodariji! Sedanja čas je znan po popolnosti sredstev na eni strani, po drugi pa po zmedenosti idej.

V Jurčičevem času in tudi sedaj je tako, da mladina ni pasivna, če vidi pred seboj jasne in visoke cilje. Za dosego teh ciljev gre preko zaprek, preko osebnih težej in muh enodnevnice.

„Družba je to, kar je družina,“ je rekel padre Gardella na predavanju v Slovenski hiši. Dobro je, da nam to znano resnico pove še kak Argentinec.

Zavodariji! Ker ima vaša družina jasne pojme o tem, zakaj ste v Argentini, kje so naši davni in bogati izviri, kaj je najboljša za vašo prihodnost, kako se pripravljate za delo v naši skupnosti, zato so vas poslali sem, da vam družina in zavod z roko v roki kažete jasne in najvažnejše cilje. Vam čestitam vam in vsem, ki so pripomogli, da bomo danes videli Jurija Kozjaka. Danes je vaš in naš veseli dan!

Bivši zavodariji! Dragi rojaki! V zavodu je bilo od sedaj skoraj dve sto slovenskih fantov! Ohraniti moramo to stvarno in duhovno zavetje naši mladini, da bo mogla v svetu krivic, muk in prelomov priti do svoje prave podobe. Napolnimo Adroque! To je naša narodna potreba in krščanska naloga!

Govoru profesorja Vivoda je sledilo burno odobravanje.

Za njim je nagovoril vse navzoče zavodar Malalan. Poudarjal je, da je ta prireditev posvečena tudi 25-letnici slovenske tragedije, katere so se v zavodu globoko spominjali. Prikazal je zavod kot žarišče demokratičnega protikomunističnega dela. 25 letnice so se zavodariji spomnili ob raznih prilikah z branjem, s predavanji in premišljevanji. Končno je primerjal usodo slovenskega naroda danes in v času Turkov in izrekel zaupanje, da se bodo tudi sodobni slovenski janičarji vrnili na pravo pot slovenstva in krščanstva.

Sledila je igra Jurij Kozjak, o kateri poročamo posebej.

Po končani igri je bilo še žrebanje lepe slike iz Julijskih Alp, ki jo je zadel g. Dimnik. Po končanem programu so se rojaki počasi začeli razhajati iz domačega in gostoljubnega adroquejskega zavoda. Vsi so odšli v pripravi, kako nujno je potrebno delo te ustanove, pa tudi z namenom, da bodo to delo tudi v bodoče z živimi močmi podprli.

Slovenci v Argentini

BUENOS AIRES

Osebnе novice

Poroča. V cerkvi Naše Gospe v La Lucila sta se v soboto, 28. novembra poročila g. Franci Markež in gđ. Kristina Saavedra. Za priči sta bili ženi njegova mati g. Marija Markež, nevesti pa njen oče g. Saavedra. Mlademu paru naše čestitke.

Naročnike Svobodne Slovenije, ki so s plačilom naročnine v zaostanku še za prejšnje leto, prosimo, da jo poravnajo brez dolažanja. Prav tako jih prosimo, da plačajo tudi naročnino za leto 1970 še pred koncem letošnjega leta.

Uprava

Vsak teden ena

PRIJATEL IN SENCA

Simon Gregorčič

*Prijatelj senci tvoji je enak,
ki zvesto za teboj se vije,
dokler ti sreče sonce sijje;
a ko se pripodi oblak,
ko sonce ti zagrne mrak,
se tudi senca tvoja skrrije.*

Pred dvajsetimi leti v "Svobodni Sloveniji"

30. novembra 1950 — št. 48

JANEZ EV. KREK IN MI

Pred 85. leti rojeni Krek je v 52 letih svojega življenja tudi pošteno zaslužil, da njegov spomin ne umre med Slovenci če že ne hvalježnost, ki ni posebno razvita čednost med nami, vsaj življenjski nagon nam veleva, da ga ne pozabimo. Saj se tudi pri njem še vedno moremo učiti, kako je treba življenje obrniti, pa četudj ne zapiramo oči pred njegovimi napakami.

...napak ne smemo le šteti; tehtati in primerjati jih je treba s storitvamj in uspehi. Pa ne le pri drugih, marveč tudi pri sebi; to najprvo!

Slovenci velikih moč ne cenimo. Še skoraj zamerimo jim, da se drznejo biti večji od nas. Hočemo, da bi z nami ostali pritlikavi tudi oni. Prav zato s posebnim užitekmo iščemo na njih napak in si jih tudi izmislimo, če jih ne odkrijemo zadošči. Ali se v tem izraža le „die berühmte — kranjska fovšija“, kakor je to našo „čednost“ navzal Dežman? Ali pa morda hočemo zmanjšati ugled vemož, da si utešimo vest, ki nam kdaj pa kdaj morda le pravi, da bi tudi mi mogli in morali kaj storiti? Če je tako, bi bilo treba večkrat spregovoriti o delu naših kulturnih delavcev, morda pa le še ni vse izgubljeno med nami.

Naj tudi Krekov spomin budi naše vesti!... Naj bi Krekov duh ponovno vzbudil v naših težaških dušah tako voljo do dviga, napredka in izpopolnitve, da se ne bomo tako krčevito bali dela in napora, da bomo postali zopet zmoini postavljati si in dosegati višje življenjske in kulturne ideale, kakor pa je postati pisar! Ali pa, če že tega sami nismo zmoini, da bomo vsaj veseli tistih med nami, ki morejo pokazati več življenjske sile in podjetnosti ter kulturne volje!

Vinko Brumen

17. svetovno prvenstvo v orodni telovadbi v Ljubljani

Cerar prvi na konju in osmi med posamezniki

Ljubljana je postala pravo mesto svetovnih prvenstev. Letos je bilo prvenstvo v telovadbi že kar tretja tovrstna prireditev: Marea prvenstvo v umestnostnem drsanju, maja v košarki.

Svetovno prvenstvo se je pričelo 22. oktobra in je trajalo pet dni. Na dan otvoritve ni bilo tekmovalj, le defile vseh nastopajočih, razni govori, ter nato telovadna akademija ki so jo izvedli mladinci in mladinke iz Maribora in Kidričevega.

Prvenstva v športni dvorani v Tivolju se je udeležilo 299 tekmovalcev in tekmovalk iz 33 držav. V Ljubljano je prišlo nad 400 novinarjev; po televiziji so oddajali nastope 27 družbam, po televiziji in barvah so prenašali nastope v 20 držav. Telovadci so svoj pičli prosti čas izrabljali na različne načine — s sprehodi po mestu in okolici, večina — verjetno iz držav „ljudske demokracije“ — pa si je ogledala film „Dr. Živago“, ki so ravno tiste dni vrteli po ljubljanskih kinematografih. (Mimogrede — Ljubljanci so v trumah hodili gledat „Dr. Živago“: V treh ljubljanskih dvoranah je gledalo film vsak dan 10.000 gledalcev; po časopisih so celo razmišljali, čemu Ljubljanci tako silijo k predstavam tega filma, kjer je najti močno „protisocialistično noto“. Najbrž so kini polni prav zaradi tega.)

S tekmovalji so najprej začela dekleta, 142 jih je bilo iz 27 držav. Jugoslavijo so zastopale Slovenke: Marlenka Kovačeva in Erna Havelka, državna prvakinja Nataša Šljepca, Vida Perišičeva, Inge Pojetova ter N. Puškarevič. Iz ekipe so izločili tik pred začetkom tekmovalja Olgo Radičev in rezervno tekmovalko Emo Naličev, ker sta bez dovoljenja odšle iz Ljubljane na izlet v Trst... Pri damah je ekipno zmagala Sovjetska zveza s 380,65 točkami pred NDR s 377,75 in ČSSR s 371,90. Sledijo Japonska, Romunija, ZDA, ZRN in Poljska. Na 10 mestu je Jugoslavija s 348,40 točkami.

Med posameznicami je bila prva

(Nad. na 6 str.)

jaki in hlapi. Gotovo je to zasluga režiserja g. Willenparta, pa tudi lastna iniciativa igralcev je veliko pripomogla, da so te figure naravnost mojstrsko, čeprav brez besed, obvladale oder. Vojaški Matjaž Jerman, Tomaž Drnovšek, Andrej Klincec, Igor Grohar in Lojze Avguštin, pa hlapi Adolf Godrnjavec, Andrej Klincec, Tomaž pavšer, Jože Novak in Lojze Avguštin, predvsem ti zadnji so pritegnili oči, kadar so se pojavili na odru ali pod njim.

O vseh 23 igralcih bi lahko rekli, da so se zelo potrudili, pa tudi, da so vsi brez izjeme uspeli v svoji vlogi. Njih govori je bil tekoč (ni bilo šepetalec, kar je velika redkost pri naših igrah), kar kaže na resne vaje in trdno voljo. Tudi so govorili dovolj glasno, da se ni izgubilo nobene besede, čeprav smo bili na prostem (pri tem se drugače veliko greši na predstavah drugod na odru). Tudi maske in obleke so bile živahne in primerne. Vidi se, da je režiser Marijan Willenpart stvar resno pripravil in naštudiral. Najbolj so mi bile všeč plastične figure štatistov, ki so poživljale delo in nakazovale zgodovinsko okolje. Igra je gladko potekla in pozornost nanjo se ni zmanjšala.

Vsi navzoči, smo bili presenečeni nad dovršenostjo igranja zavodarjev in bi si želeli, da se igra ponovi morebiti še za ljudskošolce, da tako spoznajo zgodovinski prikaz, pa tudi za druge, ker bi bilo škoda tako dobro izpeljano in naštudirano igro igrati le enkrat.

TD ml.

Ožbena je igral Marijan Grohar, ki je odločno in pogumno predstavil sliko zvestega hlapca. Tudi Ziga — France Urbančič — in sel — Leonard Kinkelj — sta dobro in v skladu z vsem ostalima odigrala svoji sicer kratki vlogi.

Posebne omembe pa so vredni vo-

OBVESTILA

SOBOTA, 5. decembra 1970:

V Domu v San Martinu zaključek šole in miklavževanje.

V Slovenski hiši ob 19 ima slovenska šola škofa Jegliča zaključno prireditev. Po njej nas bo obiskal sv. Miklavž.

V Slovenski dom v Carapachayu pride ob 20 sv. Miklavž. Naročila sprejema ves dan.

V Slomškovem domu družabni večer. Pričetek ob 20.

V Hladnikovem domu v Slovenski vasi Miklavžev večer. Pisarna bo poslovala od 18 naprej pod odrom.

Na Pristavi ob 18.30 zaključek šole in prihod sv. Miklavža.

V domu v Berazategui ob 17 sv. maša, nato zaključek šole, večerja in prihod sv. Miklavža.

NEDELJA, 6. decembra 1970:

V Našem domu v San Justu 2 veletombola.

TOREK, 8. decembra 1970:

V Slomškovem domu po maši (ob 20) prihod sv. Miklavža.

SOBOTA, 12. decembra 1970:

14. Tabor (občni zbor) Društva slovenskih protikomunističnih borcev in konzorcija Vestnika ob 19 v Slov. hiši.

NEDELJA, 13. decembra 1970:

V Domu v San Martinu po maši ob 10 redni občni zbor doma.

NEDELJA, 20. decembra 1970:

V Domu v San Martinu ob 19 predbožična prireditev s pesmijo in glasbo, nato večerja.

ČETRTEK, 24. decembra 1970:

Božična ponočnica v Slovenski hiši. Ob 23 priredj slovenski pevski zbor „Gallus“ božični koncert.

NEDELJA, 27. decembra 1970:

V Slovenskem domu v Carapachayu prva tombola.

ČETRTEK, 31. decembra 1970:

V Domu v San Martinu silvestrovanje s peštrim sporedom in ob zvokih Planike.

ZVEZA MATER IN ŽENA

Božični sestanek Zveze slovenskih mater in žena bo letos v Slomškovem domu dne 20. decembra ob 17. Vabljeni vse matere in žene.

Božične voščilne razglednice v prid socialnem fondu Zveze mater in žena so na prodaj v vseh domovih in pri g. Šemetu.

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

specialist za ortopedijo in travmatologijo

Ordinura v torek, četrtek in soboto od 17 do 20

C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed. Zahtevajte določitev ure na telefonu 49-5855

Za dobro voljo

Ni zamenjal

„Moja zaročenka je dvojčka.“

„Res? Pa se ti kdaj primeri, da jo zamenjaš?“

„Nikdar, ker je njen brat precej večji od nje.“

Kaj pomaga...

„Ti se znaš pa dobro čuvati,“ pravi znanec profesorju, do ušes zavitem v šal. „Seveda. Kaj pomaga moškemu ves svet, če je pa njegova žena vdova!“

OD DOMA

Državo smo obsodili na smrt. Njeni advokati zahtevajo, da se ji kaznen spremiti na dosmrtno ječo.

Potrudite se, da boste dobili to, kar vam je všeč, sicer vas bodo prisilili, da vam bo všeč, kar hošete dobili.

XVII. SVETOVNO PRVENSTVO V TELOVADBI V LJUBLJANI

(Nad. s 5. str.)

Ljudmila Turšičeva (SZ), druga Zucholdova (NDR), 3. Voronina (SZ); najboljša Jugoslovanka je bila šljepica (36. mesto), Havelkova se je uvrstila na 50 mesto, Kovačeva na 53, Pojetova na 79, Puškarevičeva na 83, in Periščeva na 112.

Na posameznih orodjih so zmagale: Janz (NDR) — bradlja; Zuchold (NDR) — preskok in gred, Turšičeva (SZ) — parter. Slovenka Marlenka Kovačeva je bila najbolje uvrščena Jugoslovanka na kakem orodju: na gredi je bila 34, Havelkova 37, v parterju, šljepica pa je bila 36. v preskoku in 37. na bradlji.

Moška jugoslovanska vrsta, ki so jo sestavljali sami Slovenci, se je odlično uvrstila na izredno četrto mesto med ekipami iz 22 držav. Vsega je nastopilo 157 tekmovalcev iz 33 držav, vendar so popolne ekipe bile iz 22 držav. Jugoslovansko telovadno ekipo so sestavljali Miro Cerar (31 let), Miloš Vrtič (22 let), Janez Brodnik (26), Milenko Kersnič (24), Avgust Kussel (28) in Drago Šoštar (28).

Ze pri obveznih vajah je bila jugoslovanska ekipa odlična, Cerar je bil prvi na konju z ročaji, presenetil je mladi Vrtič, ki je bil drugi, pa tudi drugi telovadci so bili odlični. Svojo

PRISPEVAJTE ZA TLAKOVANJE CEST V ROZMANOVEM ZAVODU!

SLOMŠKOV DOM

● V soboto, 5. dec. ob 20. uri DRUŽABNI VEČER s peštrim programom v korist Slomškove šole.

● V torek, 8. dec. (po sv. maši) ob 20. uri PRIHOD SV. MIKLAVŽA. Zastopnik bo na razpolago pred in po sv. maši.

Naš dom v San Justu

● Zaključek šole „Franceta Balantiča“ bo v soboto, 5. decembra ob 17. uri.

● Nato pa bo istotam prihod sv. Miklavža. Njegov odposlanec bo uradoval od 16. ure.

Dr. Tone Žužek
ADVOKAT

Uradnje od 17.30 do 19.30 ure.
Ponedeljek, sredo, petek.

Lavalle 2331, p. 5, of. 10
T. E. 47-4852

ODVETNIK
Dr. FRANC KNAVS

TUCUMAN 1455,
piso 9, oficina "E", Capital
T. E. 45-0320

Uradne ure vsak dan od 17—20
Po dogovoru tudi izven tega urnika

Mladinski organizaciji

SDO in SFZ

vabita dekleta in fanté

● 8. decembra ob 19 na mladinsko sv. mašo in proslavo Brezmadežne v Slov. hiši.

● V soboto, 12. decembra, na Miklavževanje. Pred prihodom sv. Miklavža bo ob 19 nedeljska sv. maša za udeležence mladinskega izleta, ki bo v nedeljo, 13. decembra. Odhod iz Slovenske hiše v nedeljo, 13. decembra, ob 7.30.

Slovensko trgovsko podjetje
nudi mesto

PRODAJALKE

v času poletne sezone.

Informacije pisмено na naslov:
Marija Znoj, Angel Gallardo 210,
Bariloche, Pcia. Río Negro

ali osebno od 2. do 10. novembra
v Sastrería JANKO, Av. Angel T.
de Alvear 2973, Don Torcuato, Ruta
202, Pcia. Buenos Aires.

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL
CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, of. 2
T. E. 35-8827

Slovenski dom
v San Martinu

vabi vse članice in člane na

redni občni zbor

ki bo v nedeljo, 13. decembra
po maši v domu.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Slovenski dom
v San Martinu

vabi
vse članstvo in prijatelje doma
na

PREDBOŽIČNO
PRIREDITEV

ki bo v nedeljo, 20. decembra, ob 19
s peškim in glasbenim sporedom.
Nato večerja

BOŽIČNI KONCERT

Slovenski pevski zbor „Gallus“

Začetek ob 23 na sveti večer pred polnočnico v Slovenski dvorani

Darujte svojim argentinskim prijateljem
monumentalno slovensko izdajo
argentinske pesnitve

MARTIN FIERRO

z njo uveljavljate naš ugled v svetu!

Dobite jo v Dušnopastirski pisarni, Ramón Falcón 4158

Društvo slovenskih protikomunističnih borcev
in konzorcij Vestnika

vabita vse člane na

XIV. TABOR (OBČNI ZBOR)

z običajnim dnevnim redom, ki bo

v soboto, 12. decembra t. l.

v prostorih Slovenske hiše

Ob 19 bo v kapeli sv. maša za umrle borce, nato pa občni zbor.

SLOVENSKA HRANILNICA z. z. o. z.

(Coop. de Crédito „S.L.O.G.A.“ Ltda.)

Bartolomé Mitre 97

Ramos Mejía

T. E. 658-6574

KINTA SLOGA

Del Cielito 279 — Villa Udaondo

Poletna sezona 1970/1971

Ob 15. novembra 1970 do 14. marca 1971 vse dni v tednu, razen
ponedeljka, od 9 do 21.

Vstopnina: ob sobotah, nedeljah in praznikih \$ 3.— za osebo.

Vstopnina: ob delavnikih \$ 2.— za osebo,

Sezonska vstopnica: \$ 30.— za osebo.

Otroci članov do izpolnjenega 14. leta imajo vstop le z družinsko člansko izkaznico, sicer pa brezplačno; od 15. do 18. leta pa za polovično ceno. Vstop na kinto je dovoljen samo članom Slovenske hranilnice in njihovim družinam s posebno izkaznico, katero dvignite v zadržni pisarni za \$ 1.—

Na kinti bo vedno na razpolago hrana in pijača po zmernih cenah.

Naš dom

San Justo

2. VELETOMBOLA

6. decembra 1970

GLAVNI DOBITKI

1. Zračni ohlajevalec (acondicionador de aire)
2. Oprema za sprejemno sobo (living)
3. Televizijski aparat (televisor)
4. Šotor za 4 osebe (carpa para 4 personas)
5. Turboventilatorji
6. Loščilci (encerradoras)
7. Utekočilniki (kenwood chef)
8. Brivski aparati
9. Kolesa in tricikli

Poleg teh bo še nad 200 drugih dobitkov razdeljenih med udeležence

Vsi slovenski šolarji bodo pri vходу obdarovani z eno tablico, na katero jim bo dana možnost zadeti lep dobitok pri žrebu in nato z isto tablico nadaljevati srečo pri tomboli.

Jedila in pijače izvrstne — v oskrbi Zveze žená in mater.

PRIDITE, NE BO VAM ŽAL!

Začetek ob 16.

odlično formo so pokazali tudi pri prostih vajah in tako dosegli najboljšo uvrstitev Jugoslavije v dosedanjih svetovnih prvenstvih.

Največ medalj in naslov ekipnega prvaka je osvojila Japonska s 571,10 točkami, za njo sta se uvrstili SZ s 564,35 in NDR s 553,15. Četrta je Jugoslavija s 554,90 točkami, slede Poljska, Švica, ZDA, Romunija, ČSSR, deseta je ZNR, zadnja, 22 pa Avstralija s 460,30 točkami.

Svetovni prvak med posamezniki je Japonec Kenmocu s 115,05 točkami, a tudi drugo in tretje mesto so zasedla njegova rojaka Cukuhara in Nakajama. Miro Cerar je deveti s 112,50; 15. Kerenič s 110,30; 20. Brodnik s 110,10; 22. Vrtič s 109,40; 39. Kussel s 106,80 in 76. Šoštar s 102,30.

Poglejmo še uvrstitev na posameznih orodjih: Parter: 1. Kenmocu, 2.-3. Kato (Jap.) in Klimentko (SZ), 8. Cerar, 21. Keranič, 26. Brodnik, 38. Vrtič, 63. Kussel in 113. Šoštar. Krogi: 1.-2. Nakajama (Jap.) in Voronin, 3. Cukuhara (Jap.), 17. Brodnik, 20. Cerar, 23. Kersnič, 32. Kussel, 38. Vrtič, 81. Šoštar. Konj z ročaji: 1. Cerar, 2. Kenmocu, 3.-5. Vrtič, 13. Kersnič, 32. Brodnik, 47. Šoštar, 54. Kussel. Preskok: 1. Cukuhara, 2.-3. Klimentko in Kenmocu, 13. Kersnič, 21. Brodnik, 27. Cerar, 30. Vrtič, 81. Šoštar. Bradlja: 1. Voronin, 2.-3. Kenmocu in Nakajama, 8. Cerar, 19. Brodnik, 22.-23. Vrtič in Kersnič, 49. Kussel in 104.

Šoštar. Drog: 1.-3. Nakajama, Kenmocu in Voronin, 8. Cerar, 16. Brodnik, 31. Kersnič, 49. Vrtič, 52. Kussel in 88. Šoštar.

Sodniki so bili izredno strogi, tako da je bilo precej negotovanja s strani nekaterih vodij in trenerjev ekip, pa tudi občinstvo ni bilo vedno zadovoljno z razsodbami. Uvrstitev posameznih ekip in posameznikov so računali z elektronskim računalnikom v tovarni Iskra v Stegnah. Lastniki tega računalnika — tovarna Iskra, ljubljanska Univerza in IS Slovenija — so dali računalnik brezplačno na razpolago. Tako je bilo hitro vse ugotovljeno, morebitne napake pa so sporočali v center s teletipom. Sodniki so tudi sicer imeli težko delo, kajti telovadci so v borbi za boljšo uvrstitev pokazali izredno veliko novih prvín. To še posebno zaradi odloče Mednarodne telovadne Zveze, da je najvišja ocena 9,70, možno pa jo je zvišati do 10,00, če je v vaji kaj novih telovadnih prvín. Posebno Japonci so se izkazali v tem in so pokazali nekatere prav vratolomne vaje. Pravijo, da jim pri telovadbi veliko pomaga majhna višina in teža (povprečno so merili 158 cm), vendar pa vaje telovadcev večje postave izpadejo bolj elegantno.

Tekmovanje se je zaključilo 26. oktobra s kratkim ceremonijalom, 28. oktobra pa so se reprezentance že začele zapuščati belo Ljubljano, zadnji so odšli iz Ljubljane štirje člani španske ekipe.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare

Director: Tone Miserit

Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

Correo
Argentino
Central (B)FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual N° 996.221

Naročnina Svob. Slovenije za leto 1970:
za Argentino \$ 2.900.— Pri pošiljanju
po pošti \$ 3.000.— ZDA in Kanada
13 USA dolarjev; za Evropo pa 15
USA dolarjev za pošiljanje z avionsko
pošto. — Evropa, ZDA in Kanada za
pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol.
Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados
Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7213

10. januar 1971:

PRISTAVSKI DAN

BOŽIČNI KONCERT

Slovenski pevski zbor „Gallus“

Začetek ob 23 na sveti večer pred polnočnico v Slovenski dvorani